

Sisekaitseakadeemia
Politsei-ja Piirivalvekolledž

Viktoria Müürissepp

PtS 182

**KODUVÄGIVALLA JUHTUMITE KÄSITLEMINE
ISLAMI TAUSTAGA PEREKONDADES**

Lõputöö

Juhendaja: Kai Veispak- Rawlings MA

Tallinn 2022

ANNOTATSIOON

Politsei- ja Piirivalvekolledž	Kaitsmise kuu ja aasta: juuni 2022
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Perevägivalda juhtumite käsitlemine islami taustaga perekondades</p> <p>Töö pealkiri inglise keeles: Dealing with domestic violence among families with an Islamic background</p> <p>Lühikokkuvõte: Lõputöö teemaks on "Perevägivalda juhtumite käsitlemine islami taustaga perekondades". Lõputöö koosneb 53 leheküljest, selle raames on kasutatud 43 allikat ning lisatud 5 joonist. Töö on kirjutatud eesti keeles. Lõputöö eesmärk on välja selgitada probleem- või konfliktkohti, millega võib politseinik kokku puutuda, lahendades lähisuhtevägivalda juhtumeid islamitaustaga perekondades, ning teha nende ennetamiseks Politsei- ja Piirivalveametile ettepanekuid. Lõputöö koosneb kahest peatükist. Esimeses peatükis käsitletakse teoreetilist ülevaadet islami usust, naiste rollist ning lähisuhtevägivalda olemusest moslemite ühiskonnas. Teises peatükis kirjeldatakse empiirilise uuringu protsessi, selle tulemusi ning järeldusi. Empiirilises uuringu andme kogumise meetodina valiti kvalitatiivse andmekogumise meetodiks poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuu valimiks oli ettekatsetatud valim, kuhu kuulusid politseiametnikud, kes on lahendanud LSV juhtumeid islamitaustaga perekondades. Tulemustest selgus, et ametnikel on esinenud probleemid või konfliktid juhtumite lahendamise ajal teatud olukordade puhul ning ametnikud ise tunnevad, et vajavad enda teadmiste laiendamist.</p>	
Lisad: puuduvad	
Võtmesõnad: islam, politseitöö, lähisuhtevägivald, perevägivald, moslem, naiste õigused, oht, ohukohad, kultuuriline pädevus	
Võõrkeelsed võtmesõnad: Islam, domestic violence, muslim, womens rights, danger, dangerous situations, cultural competency	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
<p>Töö autor: Viktoria Mүүrissepp</p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri (Allkirjastatud digitaalselt)</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Kai Veispak- Rawlings	Allkiri (Allkirjastatud digitaalselt)
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor / instituudi juhataja:	Allkiri (Allkirjastatud digitaalselt)

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS	4
SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE. ISLAMIUSK JA LÄHISUHTEVÄGIVALD	9
1.1 Islamiusk ja tavad	9
1.1.1 Islamiga seotud põhidefinitsioonid.....	9
1.1.2 Islami põhiallikad	11
1.2 Lähisuhtevägivallast ja selle olemusest islamis	13
1.2.1 Lähisuhtevägivalla defineerimised, liigid, toimumise põhjused ja tagajärjed	13
1.2.4 Islam ja lähisuhtevägivald	16
1.3 Kultuuriline erinevus ja politseitöö	20
2.EMPIIRILINE UURING.....	24
2.1 Uuringu meetodika, protsess ja valim	24
2.4 Uurimuse analüüs ja tulemused.....	27
2.5 Järeldused ja ettepanekud	36
KOKKUVÕTE	41
SUMMARY	44
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	45
Lisa 1 Intervjuu plaan	49
Lisa 2 Kategooriad ja koodid	50
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	53

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS

Moslem- isik, kes praktiseerib Islami usku ning tunnistab seda omaks.

LSV- lähisuhtevägivald ehk igasugune vaimne, füüsiline või seksuaalne vägivald, mis leiab aset inimeste vahel, kes on või on varem olnud üksteisega intiimsuhetes, seadusest tulenevalt seotud või omavahel veresuguluses (Abiks Ohvrile, 2022).

Perevägivald- lähisuhtevägivalla liik, mis toimub nende isikute vahel, keda saab perekonnaliikmeteks nimetada.

Eksegeetika- Eksegeesi kui teksti interpreteerimise ülesanne laiemalt nähtuna on aidata mõista meie jaoks olulist ja siduva tähendusega teksti, mille kujunemine on meist ajas lahutatud, mille kirjutajaid me ei tunne ja mis on kujunenud meile tundmatutes oludes, võimalikult algolukorra lähedastelt (Nõmmik *et al.*,2006, lk.20).

Heterogeenne- mitteühtlik, ebahütlane, erisugune (Sõnaveeb, 2022).

Diskreetne- tagasihoidlik, taktiline, peenetundeline (Sõnaveeb, 2022).

WHO- World Health Organization ehk Maailma Terviseorganisatsioon.

Istanbuli Konventsioon- Naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsioon.

Kultuur- inimese tegevussfääri ala, võib olla nii materiaalne kui vaimulik (Krõlova, 2021).

SISSEJUHATUS

Lähisuhtevägivaldaks (LSV) nimetatakse vägivalda, mis leiab aset eraelus nende seas, kes on omavahel lähisuhtes, veresuguluses või seaduslikult seotud (Allaste ja Võõbus, 2008, lk 5). Lähisuhtevägivald ei väljendu ainult seadusega sanktsioneeritud kuritegudes, nagu kehaline väärkohtlemine, ähvardamine, seksuaalkuriteod või elu ja tervisevastased süüteod – ka osapoole igasugune verbaalne mõnitamine ja üleolev käitumine võib tähendada lähisuhtevägivalda.

Koduvägivald on üks LSV vormidest, mis toimub inimeste privaatelu sfääris, lähedaste inimeste vahel ja on avalikkuse eest varjatud. Seepärast on selline vägivaldavorm salakaval ja väljapoole raskesti nähtav. Kui tänaval valvavad turvalisust politsei ja kodanikud, siis kodus suletud uste taga võivad toimuda lubamatud teod, mis kahjustavad kõiki pereliikmeid. Lähisuhtevägivald osapooled võivad sattuda väga tõsisesse tagajärgedesse, kui ei saa õigeaegselt abi. (Linno, *et al.*, 2011, lk 3)

Käesolev töö on pühendatud koduvägivald juhtumite käsitlemisele just islamitaustaga perekondades, kuid üldise lähisuhtevägivald probleemi esiletoomine ning sellel teemal arutlemine on üldjuhul ühiskonna jaoks väga kasulik. **Töö on aktuaalne** sellepärast, et Sotsiaalministeeriumi (2014, lk 42) korraldatud Eesti elanikkonna teadlikkuse uuring tõi välja, et Eestis peetakse LSV probleemi väga suureks. Kriminaalpoliitikauuring „Kuritegevus Eestis 2020“ tõi välja, et Eesti Vabariigis moodustasid perevägivald kuriteod 15 protsenti kõigist kuritegudest ning vägivaldakuritegudest pooltel juhtudel oli tegu perevägivaldaga (Justiitsministeerium, 2020). Probleemi tõsisust rõhutab ka see, et perevägivaldaga seotud tapmisi ja mõrvu või nende katseid registreeriti 14, mida on üle kahe korra enam kui 2019. aastal (Justiitsministeerium, 2020). Lisaks eeltoodule, **teema aktuaalsust** demonstreerib fakt, et Eesti liitus 2014. aastal Euroopa Nõukogu naistevastase vägivald ning perevägivald ennetamise ja tõkestamise konventsiooni ehk nn Istanbuli konventsiooniga. Sellest tulenevalt on Eesti riik kohustatud võtma meetmeid, mis ennetaksid vägivalda – kampaaniad teadlikkuse tõstmiseks, koolitused, õppematerjalide loomine koolide jaoks, tugiteenuste pakkumine, ohvrite nõustamine, naiste ja meeste vahelise võrdõiguslikkuse edendamine (Justiitsministeerium, 2014).

Aktuaalsust rõhutab veel see, et Eesti ajakirjanduses on säilinud mitmeid ühiskonda ehmatanud perversivõimude juhtumeid, millega olid seotud islamitaustaga perekonnad. R. Nael (Delfi, 2017) kirjutas traagilise artikli kümneks aastaks vangi mõistetud Süüriast pärit mehest, kes süütas 2017. aasta märtsis Lasnamäe korteris oma moslemist abikaasa.

Üldiselt on islamiusuliste arvu Euroopas raske hinnata, kuid vaadates Euroopa statistikat, on islamiusuliste number Balti riikides (Eesti, Läti, Leedu) madal võrreldes teiste Euroopa riikidega (Brown, 2000, pp. 87–101 tsit Larsson, 2007, p. 4). 2017. aastal moodustas moslemite osakaal Eesti Vabariigi populatsioonist vaid null koma üks protsenti, kuid immigratsiooni kasvutrende jälgides võib see arv aastaks 2050 kasvada kuni ühe protsendini (Pew Research Center, 2017). On eeldatav, et Eestis on oodata islamitaustaga perekondade arvu kasvu. Isegi väikeste numbrite puhul tuleb pöörata tähelepanu teiste Euroopa riikide kogemustele ning praktikale, et politsei saaks pakkuda lähisuhtevõimude osapooltele kõige paremini toimivaid lahendusi ning kaitsta politseinikke ohtude eest, mis võivad LSV juhtumite lahendamise ajal ette tulla.

Paratamatult on islamiusk ümbritsetud eelarvamustest ning valeinfost (Ruthven, 1997, p. 10). Lahendades islamitaustaga perversivõimude juhtumeid, võib teadmiste puudumine piirata ametniku ning osapoolte vahelist koostööd. Lisaks peab ametnik lähisuhtevõimude juhtumite lahendamiseks mõistma perekonna elukorraldust ning väärtusi. Kahjuks on väljaspool islami kogukonda kasvanud inimesel raske sellise taustaga inimesi mõista (Shimmel, 1992, p. 1). Seda arvestades on **lõputöö laiemaks eesmärgiks** tõsta ühiskonna teadlikkust islamitaustaga perekondade elukorraldusest ning naiste rollist islamiühiskonnas. Ka ametnike teadlikkuse tõstmine islami religioonist ja kultuurist aitaks vältida ebameeldivaid olukordi, kus osapooled tunnevad ennast diskrimineerituna ega soovi enam abi küsida. Seda enam, et politseiametniku käitumiskoodeksi punktides 3 ja 4 on sätestatud, et politseiametnik ei tohi kedagi diskrimineerida tema rahvuse, rassi või religiooni tõttu (Ülimaaailmane Politseijuhtide Assotsiatsioon, 1992).

Teema on **uudne**, sest sarnasel teemal ei ole palju lõputöid kirjutatud. Varasem on sellisel teemal kirjutanud bakalaureustööd T.Kaaver, töös on kirjutatud naistevastasest võimudest äärmusrühmituses Islamiriigi näitel. Lisaks sellele, Sisekaitseakadeemias kirjutas lõputööd K.Tupits (2021), kus autor oli kirjeldanud võimalike

kommunikatsioonprobleeme islami riigist või kogukonnast pärit isikutega Eesti naiskorrakaitseametnike perspektiivist. K.Tupits (2021) tööl olid vaadeldud spetsiifilised probleemid, mis võivad naiskorrakaitsjatel tekkida suheldes klientidega, kellel on erinevad kultuuritaustad. Käesoleva töö puhul uuritakse lisaks naissoo ametnike kogemustele ka meesametnike kogemusi kitsal lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamise teemal. Lepa (2016, lk 77) täiendab, et „Eesti islamikogukonna tegemisi ja arengut puudutavaid uurimusi on vähe“.

Töö **uurimisprobleem** on püstitatud küsimusena: Milliste lähisuhtevägivalla juhtumitega puutuvad Politsei- ja Piirivalveameti politseiametnikud kokku islamitaustaga perekondade puhul? Uurimisprobleemi täpsustavad järgmised **uurimisküsimused**:

- 1) Milliste konfliktide puhul vajavad islamitaustaga perekonnad politsei sekkumist?
- 2) Millised on peamised probleemid või konfliktid, mis võivad politseiametnikel esineda, lahendades lähisuhtevägivalla juhtumeid islamitaustaga perekondades?
- 3) Mis on ametnike arvates olnud tekkinud probleemide või konfliktide põhjusteks?
- 4)Kuidas saab tõsta ametnike teadlikkust islami kultuuri ja usu kohta?

Lõputöö **eesmärk** on välja selgitada probleem- või konfliktkohti, millega võib politseinik kokku puutuda, lahendades lähisuhtevägivalla juhtumeid islamitaustaga perekondades, ning teha nende ennetamiseks Politsei- ja Piirivalveametile ettepanekuid.

Eeltoodud lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatatud järgmised **uurimisülesanded**:

- 1) analüüsida teoreetiliste allikate alusel islamiusu perekondlikku aspekti ning koraani väljavõtteid, mis on seotud perekonna ning väärtustega;
- 2) analüüsida Eesti politseinike kogemusi lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel islamitaustaga perekondades, kaardistada juhtumite lahendamise seotud ohud ja probleemkohad;
- 3) teha analüüsi tulemuste põhjal ettepanekuid Politsei- ja Piirivalveametile probleemide ning konfliktide ennetamiseks ja tõkestamiseks.

Lõputöö eesmärgi täitmiseks kasutati **kvalitatiivset uurimismeetodit**. Kvalitatiivne uurimismeetod valiti sellepärast, et autor kasutab andmete kogumise instrumendina inimesi ning objekti uuritakse tervikuna, keskendudes tegeliku elu kirjeldamisele (Hirsjärvi, *et al.*, 2004, lk 15 ja 152). Uurimiseesmärgi saavutamiseks tehti

poolstruktureeritud intervjuud, mille abil koguti andmeid Eesti politseinike kogemustest ning hoiakutest seoses lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamise ja islamitaustaga perekondades. Otsus poolstruktureeritud intervjuu kasuks tehti just sel põhjusel, et meetodi puhul on uurijal õigus otsustada, mida ja millal on otstarbekas küsida ning lisaks sellele esitada täiendavaid küsimusi selleks et koguda rohkem vajalikke informatsiooni (Õunapuu, 2014, lk 171). Intervjuu valimiks on **mittetõenäosuslik ettekavatsetud valim**. Ettekavatsetud valimi liikmed valiti, lähtudes oma teadmistest, kogemustest ning eriteadmistest uuritava grupi kohta (Õunapuu, 2012, lk. 243). Intervjueeriti 10 politseiametnikku, kes on lahendanud lähisuhtevägivalla juhtumeid islami taustaga perekondades. Uuringus saadud andmete analüüsimiseks kasutati **suunatud sisuanalüüsi**. Selle puhul on autoril võimalus määrata koodid nii enne andmeanalüüsi kui selle käigus, lisaks sellele koode luuakse teooriast ning uurimustulemustest (Hsieh ja Shannon, 2005 ref. Lehtrand, 2008, lk 285).

Lõputöö koosneb kahest peatükist. Töö teoreetiline raamistik annab ülevaate islami olemusest, koraani reeglitest ning perekonna korrast, moslemite perekondade väärtustest, naiste rollist islamitaustaga perekondades ja lähisuhtevägivallast ning kirjeldab kultuurivaheliste suhtlemise probleeme. Teises peatükis kirjeldatakse empiirilise uuringu protsessi, selle tulemusi ning järeldusi.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE. ISLAMIUSK JA LÄHISUHTEVÄGIVALD

1.1 Islamiusk ja tavad

Maailmas on olemas erinevad kultuurid ning usud, aga just Islamit ümbritseb piiramatult hulk valeinfot ning sellest tingitud eelarvamusi. Sellest tingituna tundub islamiusk eurooplastele tänapäevani põhiline ohuallikas. (Shimmel, 1992, p. 1) Nii kirjanduses kui ka internetiallikates võib islamiusu kohta leida palju vastandlikku informatsiooni. Islamiusus ei ole ühtegi kirikut ega ametlikku asutust, kellel oleks volitus dikteerida religioosset korda, et väljendada „ametlikku“ islamivaadet. (Ruthven, 1997, p. 10) Selleks, et mõista islamiusku õigesti ning teha õigeid järeldusi moslemite elu, perekonnatavade ning väärtuste kohta, tuleb toetuda teadusallikatele.

Islami määratlemine definitsioonidega, mis on mõistetavad inimestele väljastpoolt idamaailma, pole kaugeltki lihtne. Mitte-moslemite mõõdikute kasutamine võib olla islamiusuliste mõistmiseks väga raske, kuid mitte võimatu. Juba alguses tuleb selgeks teha, et islam võib olla nii usk kui ka poliitiline ideoloogia, lisaks mõnes kontekstis ka isikliku ja kogukondliku identiteedi märk. Islamiusk moodustab rikkaliku kontseptsioonide, sümbolite ja vaimsete distsipliinide kogumi, mille kaudu säilitavad usklikud oma identiteedi. (Ruthven, 1997, pp. 2 ja 9) King (2009, p. 292) täiendab, et tänapäevases maailmas pakub islamiusk enda jälgijatele eetilist nõu ning võimalust läheneda jumalale õpetusi jälgides.

Järgnevatel alapeatükkides käsitletakse Islami usku- ja kultuuriga seotud põhidefinitsioone ning kultuuriallikaid.

1.1.1 Islamiga seotud põhidefinitsioonid

Denny (2016, p. 1) sõnul on „islam“ araabiakeelne sõna, mis tähendab alistumist, spetsiifilisemalt alistumist ühele universaalsele jumalale ehk Allahile (araabia keeles). Sõna „islam“ tuleb araabiakeelsest juursõnast „*salam*“, mis tähendab rahu. Islami religioon õpetab, et tõsiseks hingerahu saavutamiseks tuleb alistuda Allahile ning elada vastavalt tema jumalikult ilmutatud seadustele. Islamiusu seisukohalt on kõige olulisem tõde, mille Allah inimkonnale avaldas, et peale Allahi pole midagi jumalikku, seega peaksid kõik inimesed talle alistuma. (Salleh, 2015, p. 5) Islamiusulised arvavad, et isegi

juudid ning kristlased, kelle usk tekkis Lähis-Idas enne islamit, usuvad üht ja sama jumalat – Allahit (Denny, 2016, p. 1).

Koraani värsid 20:14 ja 21:25 kirjeldavad islami seisukohta järgmiselt: “Ma olen Jumal. Pole jumalat peale Minu. Nii et teeni Mind ning täida kohustust Minu meenutamiseks.” Ja Me ei saanud enne sind mitte ühtegi sõnumitoojat muidu, kui et Me inspireerisime talle: “Pole jumalat peale Minu, nii et teeni Mind.” (Koraani tõlge, 2021). Ruthven (1997, p. 2) täiendab, et alistumine jumalale ehk Allahile väljendub islami prohveti Muhamedi sõnumi ja elu kaudu. Koraani värss 4:80 seletab: “Kes iganes kuuletub sõnumitoojale: ta on kuuletunud Jumalale. Ja kes iganes pöörab ära: Me ei saanud sind hooldajaks nende üle.,, (Koraani tõlge, 2021). Selle asemel, et viljatult arutleda tema omaduste üle, kutsutakse inimest tunnistama tema olemist ning järgima jumalikke seadusi. Arvatakse, et need seadused edastati läbi tema prohvetite ning sõnumitoojate. Viimane nendest on Muhamed. (Ruthven, 1997, p. 26)

Denny (2016, p.1) kirjutab, et inimest, kes alistub Allahile ning võtab islami õpetused ja tavad omaks, nimetatakse moslemiks. Salleh (2015, p. 5) kirjeldab moslemiks olemist nagu tahtlikku alistumist, aktiivset kuulekust ja eluviisi korraldamist vastavalt Allahi sõnumile. Samuti on moslem keegi, kelle sünnijärgne isa on moslem, või keegi, kes tunnustab enda moslemvanemate identiteedi omaks ilma usu praktikate jälgimiseta. (Ruthven, 1997, p. 3).

Moslemi elu on reguleeritud erinevate reeglite kogumitega. Esimene kogum ehk Aqidah (usk) on inimese ja inimese looja – Allahi – vaheliste suhete seletus. See tegeleb kõigi moslemi veendumuste küsimustega ning on põhikomplekt, mille külge on kinnitatud kõik teised komplektid. Islamiusu alus on usk Kõigeväelise Jumala, Allahi, Ibrahimi (Abraham), *Nuh* (Noa), *Musa* (Mooses) ja *Isa* (Jeesus) Jumalasse. Islam õpetab, et puhas usk ühte jumalasse on inimestes intuiitivne ja täidab seeläbi hinge loomulikku kalduvust. (Salleh, 2015, p. 3) Koraani värsides 51:20 ja 51:21 on kirjutatud: “Ja maa peal on tunnustähed neile, kes kindlad, ja teis endis. Kas te siis ei näe! „(Koraani tõlge, 2021)

Teine reeglikogum on Sharia (seadus). Sharia on seadus, shariaat on seda seadust järgiv valitsussüsteem. Sõna Sharia otsene tähendus on teekond joogikohta. Reeglikogum koosneb konstitutiivsetest ja regulatiivsetest reeglitest, mis käsitlevad usu ja uskumuste kujundamist tavadeks. Sharia on ettekirjutuste kogum, mis tegeleb moslemite

veendumustega ning mille eesmärk on luua moslemites religioonilist südametunnistust ning eetilisi väärtusi. Sharial baseerub islami õigussüsteem. Seaduste kogum on võetud põhiallikatest: koraanist (laiemas mõttes on kogu koraan seadus moslemite jaoks), sunnast (prohveti kombed, mis on kirjeldatud hadithides ehk väikestest tekstidest, mis kirjeldavad prohvet Muhamed tegutsemist tekkinud olukorras), ijmast (mida käsitletakse kohtupraktika juurena) ning qiyast (olukordade kirjeldused, mida ei ole koraanis või hadithides mainitud). Kõik moslemid peavad ajama oma asju vastavalt Sharia reeglitele. (Salleh, 2015, p. 3)

Kolmas reeglikogum *Akhlaq* on moraalsete käitumise seletus. Reeglikogum tegeleb moslemi käitumise, hoiakute ning tööetikaga. *Akhlaq* on moraalsete ja eetiliste normide kogum, mis tuleneb koraanist, prohvet Muhamed eluloost ning teistest pühatekstidest. Reeglikogum tegeleb moslemi käitumise, hoiakute ning tööetikaga. *Akhlaq* eesmärk on luua üksikus moslemis eetilisi väärtusi ja moraalsete norme ning filosoofiat, mis oleks kooskõlas koraaniga. (Salleh, 2015, p. 4)

Kokkuvõtvalt on islamiga seotud definitsiooni palju ning politseiametnikud peaksid neid teadma, kuna ühe või teise sümboli vale defineerimine võib solvata moslemkliendi või isegi muuta olukoda konfliktseks. Tulenevalt alapeatükist peaksid politseiametnikud meelde jätta, et islamiusulisi tuleb nimetada ainult moslemiteks ning teiste tähenduste kasutamine võib olla vale.

1.1.2 Islami põhiallikad

Alapeatükis esitatakse ülevaade peamistest islami usu ja kultuuri allikatest, mis moodustavad moslemite väärtusi. Nendeks allikateks on koraan ja hadiidid. Ruhtven (1997, p.23) kirjutab: „Kõik moslemid eristavad neid ütlushi, mis on kogutud koraanis, ning vähetähtsaid pühakirjade kogumeid – hadithe –, mis olid dokumenteeritud prohveti järeltulijate abil.“

Koraan. „Enamike moslemite jaoks on koraan jumala kõne, mis on dikteeritud ilma inimese poolse toimetamiseta ning koraani peetakse mittelooduks. Islamiusulised arvavad, et koraan on jumala otsene sõna.“ (Ruthven, 1997, p. 23) Koraani värsis 2:2 on seletatud moslemite suhtumine raamatusse: “See on pühalik leping, mille suhtes pole kahtlust – juhatus neile, kes kaalutletud kartuses., (Koraani tõlge, 2021).

Sõna „koraan“ tähendab ettelugemist. Islamiusu seisukohalt tähendab koraan Allahi viimast sõnumit inimkonnale, mis oli edastatud prohvet Muhamedile. Võrreldes koraani teiste pühakirjadega võib öelda, et koraan on kõige paremini säilinud nii oma sõnades kui ka tähenduses. Islamiusu seisukoha järgi on koraan universaalne pühakiri ja see on suunatud kogu inimkonnale. (Salleh, 2015, pp.15–16) Ruhtven (1997, p.24) täiendab: „Võrreldes teiste pühakirjadega omab koraan moslemite jaoks suurimat tähtsust ning moslem ei tohiks teksti käsitseda, kui ta pole rituaalse puhtuse seisundis“.

Koraan on jaotatud 114 peatükiks ehk suuraks (sõnaotses mõttes piltideks) ning on paigutatud pikkuse järjekorras – kõige lühem peatükk lõpus ja pikem alguses. Kõige olulisem erand sellest mustrist on esimene suura – Fatiha ehk avamine. Fatiha on seitsmesalmiline usutunnistuskutsumine, mida moslemid peavad ütlema iga 24 tunni järel. (Ruthven, 1997, pp. 25–26)

„Koraani stiil on vihjav ja elliptiline. See on suunatud inimestele, kes on islami ning selle usu sümbolitega juba tuttavad. Koraan ei ole enesestmõistetav, seda saab ainult mõista, viidates materjalidele väljastpoolt raamatut. Islamiusu seisukohalt ei ole Muhamed koraani autor, vaid koraan on kirjandusloolises mõttes Muhamedi „autor“. “ (Ruthven, 1997, p. 30)

Hadiidid ehk tavad. „Sunna“ tähendab araabia keeles „viis“ või „praktika“ ja kujutab endast peamiselt prohveti traditsioone. Sunna koosneb hadithidest. Hadithid, mida tõlgitakse tihti kui „traditsioonid“, kujutavad ennast lugusid prohveti ütluste ja tegude kohta. Hadithe edastati algselt suuliselt ning hiljem kirjalike tekstidena. Hadithid olid ehitatud sama meetodika järgi nagu prohveti elulugu ehk tähtsust omas allikate (ehk edastajate) usaldusväarsus. Loo tõenäosus ja sidusus ei olnud nii tähtsad. (Ruthven, 1997, p. 41)

Salleh (2015 p.16) täiendab: “Hadithid olid hinnatud erinevate usaldusväarsuse astmete järgi: „heli” (originaalis *sahih* ehk need, mida peetakse kõige usaldusväärseteks), „hea” (originaalis *hasan* ehk need, mida peetakse vähem usaldusväärseteks kui heli, kuid on ikka väga tõsisteks peetud) või „nõrk“ (originaalis *da'if*). Kuus hadithi kogumikku said kanoonilise staatuse ning kaht nendest – *Sahih Bukhari* ja *Sahihain Muslimit* – peetakse tähenduse järgi teiseks peale koraani.“. Kuigi aga teadlased lükkavad hadithide usaldusväarsust ümber tänu nende ebakindlale edastamise viisile (ehk olid nad sadade

aastate jooksul suuliselt edastatud ning on väga tõenäone, et isegi kõrgelt hinnatud sadith lood ja lugude detailid on väga ebatäpsed ning ebausaldusväärsed). (Ruthven, 1997, pp. 42–43)

1.2 Lähisuhtevägivallast ja selle olemusest islamis

Lähisuhtevägivallal, sealhulgas koduvägivallal on mitmeid definitsioone, mistõttu on ühese tähenduse leidmine võimatu. Istanbuli konventsiooni (2011) artiklis 3 on sätestatud: „Perevägivallaks nimetakse igasugused füüsilise, seksuaalse, psüühilise ja majandusliku vägivalla akte, mis leiavad aset perekonnas või koduseinte vahel või endiste või praeguste abikaasade või partnerite vahel, sõltumata sellest, kas vägivallaakti toimepanija elab või on elanud ohvriga samas elukohas.“

Käesolev lõputöö peatükk annab teoreetilise ülevaate lähisuhtevägivallast ning selle liikidest, toimumise põhjusest ning mõjust, olemusest islamis ning toob välja lähisuhtevägivalla seosed islami pühatekstidega.

1.2.1 Lähisuhtevägivalla defineerimised, liigid, toimumise põhjused ja tagajärjed

Lähisuhtevägivallaks nimetatakse vägivalda, mis toimub eraelus tavaliselt nende isikute vahel, kes on omavahel seotud läheduse, vere või seadusega. Maailma Terviseorganisatsioon (edaspidi WHO) kirjutab, et lähisuhtevägivald väljendub lähisuhtekaaslase või endise partneri käitumisel, mis põhjustab füüsilist, seksuaalset või psühholoogilist kahju, sealhulgas füüsilist agressiooni, seksuaalset sundi, psühholoogilist väärkohtlemist ja kontrollivat käitumist. (WHO, 2021, p. 11) Peaaegu iga lähisuhtevägivalla juhtum väljendub kuriteos, mille mehed panid toime naiste vastu (Hajjar, 2004, p. 3). Hajjar (2004, p. 3) nendib: „Lähisuhtevägivald erineb teistest soolise vägivalla vormidest selle poolest, et see leiab aset kas kodu- või erasfääris ning vägivallatseja ja ohvri suhe on lähedane.“ Kuna lähisuhtevägivald toimub inimese elu erasfääris, on selle esiletoomine ning märkamine üsna raske protsess (Hajjar, 2004, p. 8).

Lähisuhtevägivald on globaalne nähtus, mis mõjutab aastas liigi miljonit naist. Human Rights Watchi andmetel on see olnud naiste vigastuste peamiseks põhjuseks peaaegu igas maailma riigis (Hajjar, 2004, p. 8). Eesti statistika järgi olid naised sagedamini isikuvastase vägivalla ohvriteks (21%) kui mehed (16%), kusjuures naised langesid ohvriks rohkem kodus ning mehed avalikes kohtades (Pettai, 2002).

Pockok jt (2020, p.622) kirjutavad, et LSV on sundiva käitumiste muster, mille puhul kasutatakse ühe osapoole võimu ja kontrolli teise osapoole suhtes ning seda liigitatakse toimepanemise järgi. LSV võib väljenduda füüsilises väärkohtlemises, emotsionaalses või suusõnalises rünnakus, ähvardavas käitumises, seksuaalses vägistamises või seksualiseeritud tegudes, isolatsioonis, majanduslikus vägivallas ning kontrollivas käitumises (Pockok, et al., 2020, p.620-623).

Vaimne vägivald (psühholoogiline vägivald) väljendub verbaalses või mitteverbaalses rünnakus, mis kahjustab ohvrit emotsionaalselt ning alandab ta eneseväärikustunnet. Antud vägivallaliik on kõige levinum ning tavaliselt esineb see koos füüsilise, seksuaalse ja/või majandusliku vägivallaga. (Linno, *et al.*, 2011, lk 6)

Füüsiline vägivald on tahtlik füüsilise jõu kasutamine vastu teise isiku tahtmist, põhjustades teisele inimesele vigastusi, füüsilist valu või isegi surma (WHO, 2021).

Seksuaalne vägivald on seksuaalse sisuga käitumine, mille kaudu ohvreid kontrollitakse, manipuleeritakse või alandatakse. (Linno, *et al.*, 2011, lk 6) Siin peituvad põhjused kaua aega valitsenud patriarhaalsetes arusaamades, et abielus või paarisuhtes olemine tähendab kohustuslikku allumist partneri seksuaalsetele soovidele (WHO, 2021). Vägivalla liik väljendub peamiselt mittesoovitud seksuaalsetes puudutustes ja märkustes, pealesunnitud suguuhtes partneriga, partneri poolt pealesunnitud suguuhtes kellegi teisega kui partner, intiimsetele kehaosadele valu tekitamises ja vägistamises (Linno, *et al.*, 2011, lk 6).

Majandusliku vägivalla korral kontrollib vägivallatseja partneri raha kasutamist või partnerile kuuluvaid materiaalseid ressursse. Eelnimetatud vägivalla vormid on partneri raha äravõtmine, rahaliste kuulude kontroll, partneri raha enda käes hoidmine, partneri elatisraha või volitatud tehingute maksmata jätmine, majapidamiskulude range ja formaalne kontrollimine, hariduse omandamise või töötamise takistamine. (Linno, *et al.*, 2011, lk 6)

Karistamatuse levik näitab, et lähisuhtevägivald on suureks probleemiks peaaegu igas riigis, kuigi lähisuhtevägivalla juhtumite arvud on erinevad. Selline erinevus on tingitud karistuse praktikast, seaduslikust raamistikust ning ühiskonna teadlikkusest (Seager, 1999, p. 26). Hajjar (2004, p. 3) rõhutab, et lähisuhtevägivallal on erinevad põhjused, kuid kõige tavalisem on idee naise alluvusest mehele, mis esineb paljudes kultuurides ning on isegi tänapäeval paljudes ühiskondades heaks kiidetud. Vägivallada kasutatakse nn

naise korrale kutsumise ning kasvatamise vahendina, näiteks paljudes kultuurides on peetud normaalseks isa- või abikaasapoolne naissoost perekonnaliikmetele suunatud vägivald kontrolli kadumise puhul (Hajjar, 2004, p.4; WHO, 2021, p.8). WHO (2021, p. 9) täiendab, et vägivald toimub soolise ebavõrdsuse tõttu, sealhulgas ka kahjulikke sooliste standardite tõttu.

Oma partnerite poolt väärkoheldud naised kalduvad sattuma edaspidiste vägivalda ohvriks. Lisaks võib lähisuhtevägivald põhjustada tõsiseid probleeme ohvri vaimses ja füüsilises tervises nii lühikeses kui pikas perspektiivis. Spetsiifilisemalt, võib lähisuhtevägivald põhjustada enesetapu- ja mõrvamõtteid, vigastusi, soovimatuid rasedusi, indutseeritud aborte, HIV-infektsioone, raseduse katkemist ja enneaegset sünnitamist (juhul kui vägivald oli toime pandud raseduse ajal), depressiooni, traumajärgset stressi, riskantset seksuaalkäitumist ning sõltuvusi, nagu suitsetamine ja narkootikumide tarvitamine.(Hajjar, 2004, pp.4-10; WHO, 2021)

Väga oluline on märkida, et uuringud on seostanud lähisuhtevägivalda ohvriks langemist selliste sotsiaalsete faktoritega nagu majanduslik stress, rahvus, sotsiaalmajanduslik staatus ning sotsiaalne toetus ja usaldus (Fridth, *et al.*, 2016, p. 5). European Institute for Gender Equality (2021) on kaardistanud tugevamateks perevägivalda toimumise teguriteks soolise majandusliku ebavõrdsuse, vägivalda kasutamise mustri konfliktide lahendamiseks, mehe autoriteedi otsuste tegemisel kodus ning naiste lahtuskeelu.

WHO (2022) andmetel on lähisuhtevägivalda toimumise riskifaktorid järgmised:

- eelnev vägivalda ohvriks langemise ajalugu;
- abieluga rahulolematust;
- partneritevahelised suhtlusprobleemid;
- meeste kontrolliv käitumine enda partnerite suhtes.

Selleks, et teadvustada miks ühes kogukonnas on lähisuhtevägivald levinum kui teises tuleb tugineda mitte ainult statistilistele andmetele, vaid ka seostada ühiskonna väärtusi ning soolisi rolle LSV toimumise riskifaktoritega. Kokkuvõtvalt, antud peatükk näitas, et ühe partneri rünnak teise vastu ei väljendu ainult füüsiliselt või mõnitamise ja alandamise kujul, vaid saab olla seksuaalse sisuga käitumise ning partneri raha kontrollimise näol. Toimunud LSV mõjutab ohvri tervist, vaimse seisundi ning kõige hullemates olukordades tekitab enesetapu mõtteid ning sunnib ohvreid edaspidi sattuma vägivaldsetesse

suhetesse. LSV toimumise faktorid on tihedalt seotud sotsiaalsete, majanduslike ning rahvuslike aspektidega.

1.2.4 Islam ja lähisuhtevägivald

Üldiselt on moslemite perekondades lähisuhtevägivalla probleem ja sellega võitlemine sarnane teiste riikidega, kuid silmas tuleb pidada, et moslemid võtavad perekonna loomise aluseks šariaadi (Hajjar, 2004, p. 4). „Kuigi šariaat on moslemite perekonnasidemete mõistmiseks kriitiliselt oluline, ei seadista see lähisuhtevägivalla probleemi seletust“ (Maghroui, 2001, p. 16).

Moslemite ühiskonnas on lähisuhtevägivalla informatsiooni maht äärmiselt piiratud ning ebavõrdne, lisaks soodustavad islamikultuurist tulenevad naise ja mehe rollid ühiskonnas lähisuhtevägivalla toimumist ja mõistavad selle õigeks (Hajjar 2004, p. 8). Kuigi erinevate riikide moslemeid ühendab usk, koraan ning samasugused väärtused, on naismoslemi rollist väga raske rääkida, sest nende õigused ja sotsiaalne staatus on erinevad, näiteks mõnes riigis on naistel keelatud autot juhtida või vabalt liikuda ning mõnes riigis on moslemist naised saanud riigipeadeks. (King, 2009, p. 292)

Meesmoslemite rolli kindlal olemasolul on moslemnaiste roll vastuoluline ja ebatäpselt määratud. Vastandlikkuse mõistmiseks tuleb eelkõige kasutada sooliste rollide käsitlevad korrani väljavõtted, mis ühest küljest tagavad naistele hulgaliselt õigusi ning positiivselt toetavad nende majandusliku toimetulekut, kuid teisest küljest alavääristavad neid ning piiravad nende õigusi tähtsamates eluvaldkondades.

Ühest küljest vaadates võib koraani eri väljavõtteid ning hadithi kirjandust nimetada naistele pühendatuks. Näiteks, "Naiste õigused toidule, elukohale ja riietusele peab kindlustama esialgu tema isa (surma korral vanaisa või vend) ning abiellumise korral tema abikaasa" (Eidhamar, 2017, p. 242). Neid kohustusi kirjeldab ka järgnev hadith. Bahz ibn Hakim jutustas: „Ma küsisin Prohvetilt, kuidas naisi kohelda, ja ta ütles: toitke neid, nagu te iseennast toidate, riietage neid, nagu te ennast riietate, ja ärge lööge ega alandage neid“ (Khattab, 1994, pp. 56–57). Teisest küljest vaadates, „Õde saab ainult poole oma pärandist võrreldes vendadega, kuna eeldatakse, et tema abikaasa peab teda üleval“ (Ruthven, 1997, p. 97).

Koraan on suunatud nii naistele kui ka meestele ning kohtumõistmise päeval hakkavad naised vastutama oma tegude eest samamoodi nagu mehedki. Naiste mehedega võrdseks pidamine on Koraani 9:71 pildis seletatud järgmisel kujul: “ Usklikud, mehed ja naised, on üksteisele kaitsjad, abistajad ning sõbrad - nad levitavad tõde ja keelustavad vale, palvetavad, maksavad vaestele ettenähtud almust ning nad kuuletuvad Jumalale ja Tema sõnumitoojale. Neile on Jumal armuline. Tõesti, Jumal on Kõikvõimas, Tark. Jumal on uskuvatele, meestele ja naistele, lubanud aiad, mille all voolavad jõed, et seal elada, ning Eedeni aedades ilusad mõisad. Aga suurim õndsus on Jumala heameel - see on ülim õnn.” (Koraani tõlge, 2021).

Koraanis on teisest küljest ka salme, mis alavääristavad naisi. King (2009, pp. 292–309) nendib et, „Šariaadi domineerivad tõlgendused annavad mehele perekonnapea staatuse koos eestkoste ja vastutusega naiste eest.“ „ Koraan nõuab, et naised oleksid austatud ja kaitstud, kuid samal ajal naiste käest oodatakse et nemad alluksid enda eestkostjale.“ (Ruthven, 1997, p. 97) Khattab (1994, p. 57) kirjeldab islamiusu seisukohta: „Naiste tähtsaim kohustus on abielu rikkumatuse kaitsmine“. Selle alla kuuluvad järgmised kategooriad (Khattab, 1994, pp. 57–60):

1. Seksuaalne vahekord. Naine ei tohiks vahekorra keelduda, kui seda soovib abikaasa.
2. Diskreetsus. Naine ei tohi iga ettejuhtuvaga oma pereasjadest rääkida. Eriti on keelatud abielupaari seksuaalsuhete avalikustamine.
3. Kuulekus abikaasale. Naine tohib mehele kuuletumisest keelduda vaid siis, kui abikaasa nõuab naiselt asju, mis on islami seadusega keelatud.
4. Truudus. Nii iga naine kui ka mees peab oma abikaasale truu olema.

Islami kirjandus peegeldab naise alluvat positsiooni, kujutab naist kui ohtu ühiskonnale ning peab mehi ja naisi teatud valdkondades võrdseteks (Roded, 2008, p. 3). Roded (2008, p.3) täiendab, et „On olemas üks Muhamedi tsitaat, mis räägib sellest, et inimene, kelle asju ajab naine, ei õitse. See hadith on olnud põhjenduseks, miks välistada naised poliitiliste juhtide ja autoriteetsetelt kohtadelt“ .

Naiste löömine islamimaailmas baseerub pühatekstidel koraanis ja hadithis. (Ruthven, 1997, p. 102) Roded (2008, p.3) täiendab: „Koraani värss 4:34 selgitab mehe võimu enda abikaasade ja naiste üle selleks, et nemad oleksid kuulekad. Kui naine ei ole kuulekas,

siis on mehel õigus teda noomida, keelduda seksuaalvahekorra ning lüüa. „Ruthven (1997, p.102) täpsustab: „Kuigi seda koraani värssi on erinevalt tõlgendatud, on moraal naise alluvuse ja kuulekuse kohta järgmine: mehed on naiste jaoks autoriteediks, sest Allah on teinud ühe teistest paremaks ja nad (mehed) kulutavad oma vara nende (naiste) ülalpidamiseks. Head naised on kuulekad.“. Koraanis on värss 4:34 säilinud sellisel kujul: „Mehed on vastutavad naiste ees läbi selle, millega Jumal neid soosinud on üle üksteise ning läbi selle, mille peale nad kulutavad oma varandusest. Ja õiglasel naised on pühendunult kohusetundlikud, hoidmas nähtamatuna seda, mille üle Jumal valvab. Mis puutub nendes naistest, kellest te kardate hülgamist: noomige neid, seejärel hülgake nad magamistubades, seejärel eraldage neist. Ja juhul kui nad teile kuuletuvad: ärge otsige teed nende vastu. Jumal on Ülistatud, Suur., (Koraani tõlge, 2021). Selle peatüki mõistmine oli segane juba alguses. „Tegusõna juurel *daraba* (teksti sees) on araabia keeles mitmeid tähendusi: lööma, hukka mõistma, eraldama või näidet tooma „(Ruthven, 1997, p. 102). Suura 38-Sad 41-44 sätestab samuti, et prohvet *Aiyûbil* oli lubatud enda naist lüüa: „Võtke pakk pihku, lööge sellega oma naist ja ärge rikkuge oma vannet“ (Hajjar, 2004, p. 9).

Perevägivalda kasutatakse naiste kontrollimise, perekonna korra ning patriarhaalse seisuga saavutamise vahendina. Mõned islamiusulised üritavad arvamust naiste löömise kohta ümber lükata, põhjendades seda sellega, et värssi on valesti tõlgendatud. Kuid hadithi kirjanduses leidub suur hulk näiteid, kus prohvet Muhamed konstateerib naise löömise jumalikku tõlgendust ning mõistab naistele suunatud vägivalla õigeks. (Hajjar, 2004, pp. 9–16)

Allpool väljatoodud hadith räägib sellest, kuidas Muhamed tekitas enda abikaasale valu: „Tema (prohvet Muhamed) küsis minu käest: „Siis see inimene, keda mina nägin enda ees, olid sina (abikaasa)? Mina (abikaasa Aisha) vastasin: „Jah“. Siis ta tõukas mind rinnapiirkonda ning tekitas mulle valu ja siis karjus...“. Järgmine hadith sätestab, kuidas islami oluline figuur lööb samuti naist rusikaga. Naine jutustab: „Abu Bakhir (oluline figuur) tuli minu juurde, lõi mind tugevalt rusikaga ning ütles: „Sina peatasid inimest enda kaelakee pärast!“. Kuigi löök oli väga valus, jäin paigale, kartes, et Allahi saadik üles tõuseb“. Lisaks on hadithi kirjanduses olemas ehe näide naise kinnihoidmisest. „Loo järgi kaebas üks naine Muhamedile, et tema mees peksab teda. Kui Muhamedi naine nägi naise kehal sinikaid, ütles ta Muhamedile, et ta pole kunagi teistes kogukondades näinud,

et naised kannatavad nii nagu moslemi naised. Aga selle asemel, et vägivaldsele mehele sõnu peale lugeda, keelas Muhamed naisel mehest lahku minna“. (Hajjar, 2004, pp. 28-30)

Roded (2008, p.5) kirjutab, et “Naiste peksmine on üks koledamatest islami kooselu iseloomujoontest. See alandav praktika kestab seni, kuni maailmas valitseb islam süsteemi ja usu näol. Tuleb selgeks teha, et perevägivald esineb ka teistes kultuurides, kuid islami puhul on vägivald jumalik ning koraanis õigeaks mõistetud. Naiste õnneks ei löö abikaasad neid üldiselt nii, et nende elu on ohus“. Prohvet Muhamedi viimane jutlus sätestab: „Alati kohelge enda naisi hästi ning kui nad teevad midagi nilbet, siis ärge jagage nendega magamiskohta ning lööge neid, aga mitte julmalt, ning juhul kui nad hakkavad teile süüd tunnistama, siis ärge tehke midagi nende vastu“ (Koraani tõlge, 2021).

King (2009, p. 305) kirjutab, et „Koraani tegelikud väärtused (idee põhiselt) on demokraatia, sotsiaalne õiglus, südametunnistuse vabadus ja sooline võrdsus“. Islamismi ilmumisega ehk islami algasel perioodil parandati naiste olukorda kõikides islamielsetes ühiskondades ning kohe pärast prohvet Muhamedi surma olid naised aktiivsed osalejad kõikidel ühiskonnapoliitika tasanditel. Pärast seda, kui islam oli juba väga hästi kujunenud religioon, loobusid moslemid koraani eetikanormidest, mis kajastasid naise autonoomiat selleks, et levitada naiste alluvust, vaikust ning eraldamist. (King, 2009, p.305) King (2009, p. 305) täiendab: „Prohvet Muhamed sõnastab, et islam oli esialgu naisi emantsipeerinud (iseseisvaks muutnud), kuigi oma arengu käigus assimileerusid (sarnastusid) patriarhaalse perekonna domineerivad normid ning naiste orjastamine“.

Islam on religioon, kus kõiki eluvaldkondi reguleerib kõrgelt arenenud seadus, mis on tänapäevani olnud islami impeeriumide ja osariikide ametlik õiguskodeks. Islami seaduse arenemise protsessi ajal oli naistel piiratud roll. Pärast arenemisperioodi jätkasid kohtunikud ja juristid teoreetiliste sätete kohaldamist igapäevases elus. Kuigi õigusteadlased üritasid piirata naiste osalemist kannatanu või tunnistajana kohtuprotsessides, said naised osaleda kohtus sotsiaalsete ja majanduslike küsimuste lahendamisel. Hoolimata 19. sajandist pärinevatest katsetest islami seadusi reformida, on algsed islami seadused paljudes moslemiriikides endiselt suuremal või vähemal määral olulised, eriti perekondlikes küsimustes. (Roded, 2008, p. 94)

Islami seadused annavad perekonnale eesõiguse teiste institutsioonide ees. Pärimisseadused, mis annavad eelise meestele, on toodud koraanis koos muude diskrimineerivate sätetega. Seadus pole aga alati usaldusväärne allikas tegeliku praktika peegeldamiseks. Näiteks see, mis oli koloniaalsel ajal väga levinud ning on šariaadis lubatud, on islamiusuliste väitel kadunud (teoorias, kuid mitte alati praktikas). (Ruthven, 1997, p. 93)

Käesoleva töö kontekstis peab autor oluliseks lisada ka ametlikku Eesti Islami Keskuse lähisuhtevägivalla puuduvat seisukohta. Eesti Islami Keskuse kodulehel on lisatud naise karistamist käsitlev seletus „Samuti on äärmiselt oluline märkida, et värsis mainitud n-ö kergest lööki ei tohi tavaliste probleemide lahendamiseks kasutada. Tegemist peab olema väga tõsise situatsiooniga, kus naine on väga ebamoraalselt käitunud ja tema noomimine ja voodis hülgamine ei ole mingit tulemust andnud. Kui taoline karistus võib olukorda parandada ja abielu päästa, siis on see lubatud.“ (Eesti Islami Keskus, 2021)

Seega võib alapeatükki kokku võttes järeldada et lähisuhtevägivald on islami kultuuris väga sügavalt kinnistunud. Lisaks sellele, on olemas hulgaliselt palju islami pühatekste, mis õigustavad naisele suunatud vägivalda ning kiidavad seda heaks. Islami ühiskonnas on naise suhtes suunatud vägivald kasutatud peamiselt korrale kutsumise vahendina ning vägivalla ohvrid ei teadvusta toimunud teo kahjulikku mõju ning lubamatust.

1.3 Kultuuriline erinevus ja politseitöö

Edukaks suhtlemiseks teisest kultuurist pärit isikutega peavad politseiametnikud teadma nii enda kui teisi kultuure kuna probleemid erinevate kultuuride omavahelises suhtlemises, sealhulgas konfliktide lahendamises on tihedalt seotud kultuuriliste erinevustega ja kommunikatsioonivõimetusega. Luues realistliku ja nõuetekohase kontakti, mis põhineb erinevate kultuuride mõistmisel ja heal tähel saab ära hoida konflikte. Kuna kultuuri mõju ei avaldu igas isikus samal kujul, ei saa konfliktiolukordade lahendamiseks luua kindlat struktuuri. Kuid tuleb meeles pidada, et erinevate kultuuride suhtlemises kogu suhtluse vältel tõlgitakse suhtlusvihjed -ja sümbolid ühest kontekstist teise. (Najafbagy, 2008; Mironenko, 2018 p. 338)

Block (1994, p. 26) on välja toonud, et politsei peaks lisaks kultuurilisele intelligentsusele arendada ka kultuurilist empaatiat. Lisaks sellele, autor lisas, et kultuurilise intelligentsuse koolitused kultuuri esindajate kaasamisel on näidanud väga efektiivseid

tulemusi erinevate kultuuriliste gruppide mõistmisel (Block, 1994, p. 26). FBI Law Enforcement Bulletin (Weaver, 1992 p. 8) kirjutas, et erinevate tausta isikute vahel ehk politseiniku ja kliendi kontekstis on väga suureks probleemiks nii verbaalsete kui mitteverbaalsete signaalide vale tõlgendamine. Näiteks: hirmutavate ja ähvardavate väljundite kasutamine, mis on peetud normaalseks emotsioonide väljendamisel ühes kultuuris võib tunduda teise kultuuri jaoks potentsiaalseks ohuks ning hirmutada inimest. Ehk mõnede kultuuride puhul kasutatakse neid väljendeid konteksti jaoks, kuid mitte eesmärgi jaoks (Weaver, 1992, p.9).

Samuti probleemiks võib osutada, et iga kultuur tõlgendab ette tulnud konflikte kraadi valesiti. Näiteks ühe kultuuri jaoks võib olla emotsionaalse ning suusõnalise tunnete väljendamise ja juba eskaleerunud käest ära läinud konflikti vahel väga lühike piir, kuid teised kultuurid võivad arvata teisiti. Lisaks sellele, konfliktide lahendamise viiside erinevused lisavad pingeid. Näiteks ühes kultuuris on isikud harjunud lahendada konflikte faktidega, kuid teises intuiitiivselt, lähtudes emotsioonidelt. Samuti konflikte võib põhjustada kultuuride vale defineerimine, eelarvamused ning kultuuriliste eripärasustega mitte arvestamine. Samuti ka politseinikel, tulenevalt kultuurist, on tõenäoline et iga ametnik hakkab seadistama konflikti kraadi omamoodi ning tõlgendada seda lähtuvalt enda kultuurilisest taustast. Näiteks, nagu oli eelnevalt mainitud üks ja sama olukord võib olla tõlgendatud nii rünnakuks kui ka emotsionaalseks vestluseks. (Weaver, 1992, p.9; Block, 1994, p. 27; Mironenko, 2018 p. 338)

Politseinikud saaksid lähtuda Najafbagy (2008) välja toodud printsiipidest, selleks et nii lahendada kui ka ära hoida konflikte. Tulenevalt printsiibist, peavad ametnikud olema konflikti lahendamisel nii paindlikud kui realistlikud (Najafbagy, 2008). Politseiametnikud peavad teadvustama, et rassilised ja kultuurilised tegurid moodustavad isikutes hoiakuid ning motiveerivad käitumist. Kui ametnikud hakkavad tundma ka enda kultuuri, saavad nad analüüsida enda reaktioonide põhjusi ning saavutada kontrolli enda emotsioonide üle. Teiste kultuuride tundmine teisest küljest, aitab teadvustada kultuurivaheliste konfliktide ning olukorra eskaleerumise põhjusi, selleks et leida tulevikuks parimaid lahendusi konfliktide lahendamises. (Weaver, 1992, p.10; Block, 1995, p.28)

Selleks, et ennetada ebameeldivaid konfliktseid olukordi on Najafbagy (2008) välja toonud printsiipe, mida saaks ka Politsei- ja Piirivalveamet rakendada ametnike koolitamisel selleks, et parandada kultuurivahelist kommunikatsiooni Najafbagy (2008):

- tõsta teadlikkust enda õiguste ja privileegide suhtes;
- tõsta teadlikkust enda kultuuri suhtes;
- olla teadlik oma hoiakutest ja suhtumisest teisest kultuurist pärit isikute suhtes;
- tõsta teadlikkust teiste kultuuride sotsiaalse, kultuurilise ja poliitilise tausta osas ning nende võimalike mõjude osas isiku käitumisele;
- tõsta teadlikkust ja mõistvust kultuuride sarnasuste ja erinevuste suhtes.

Najafbagy (2008) on ka lisanud, et teise kultuuri religiooni, traditsioonide, ajaloo ja normide teadmine aitab igal juhul ära hoida võimalikke kokkupõrkeid, kuid eduka suhtluse võtmeks on ka heatahtlikkus, ausus ja austus.

Rääkides Eestist, on näha, et avalik huvi teiste kultuuride vastu on tõusnud. Lepa (2016, lk 77) kirjutab: „Tänapäeval on tavapäraselt vähene avalik huvi religiooni vastu Eestis elavate moslemite puhul rahvusvahelise olukorra muutuste tõttu märgatavalt kasvanud.“

Larsson (2013, pp. 11–12) kirjutab, et moslemite saabumine Eestisse ei ole hiljutine migreerumisest tingitud nähtus. Moslemid olid osa Balti piirkonnast juba 14. ja 15. sajandil, kui Baltikumi tulid Vene armee islamiusulised vaenlased, kellele oli antud õigus oma usku praktiseerida. Võrreldes Põhjamaadega oli Eesti kogemus moslemitega eriline. (Larsson, 2013 p.12)

Samal ajal kui Põhjamaad võtsid 1960. aasta alguses vastu suure hulga islami kultuurilise taustaga migrante, oli Baltikumis juba mitmeid Venemaa ja Vene impeeriumiga seotud moslemite vähemusi. Need moslemid kuulsid kas tatarlaste kogukondadesse või Venemaa moslemite vähemustesse. Kahjuks aga on raske hinnata, kas tatarlaste kogukonna populatsioon on islamiusuline kuna kogukonna suhtumine usku varieerus. Olid tatarlased, kes praktiseerisid islami usku, ning need, kes üldse eirasid seoseid islami usuga ning samuti erandjuhtudel ka need, kes nimetasid end moslemiteks ilma usu praktiseerimata. (Larsson, 2013, pp. 11-14; Lepa, 2016, lk 76)

Enne 1991. aastat olid moslemite kogukonnad tunnustatud, omaksvõetud ning hästi integreerunud Balti riikide vähemused. Ning tänapäevani ei ole Eestis ühtset

islamipopulatsioonist koosnevat kogukonda mida võiks kohata teistes Euroopa riikides. Tänapäevased Eesti islamikogukonnad kogunesid Eesti Islami Koguduse alla, kus praktiseerivad erinevad moslemist rahvused islami usku ning traditsioone. Tänapäeval on enamuse Eestis elavatest moslemitest kodakondsuseta. (Larsson, 2013, pp. 11–15; Lepa, 2016, lk 88)

Statistikaameti hetkeolukorra kirjelduse järgi on Eestis 2022. a veebruaris enamuse moslemeid tatarlaste kogukonnast (Statistikaamet, 2022). Kuid Eesti moslemite kogukonda moodustavad ka välismaalased, aserid, venelased, eestlased. On oluline märgata, et enamik Eestis elavatest moslemitest eelistab oma usulist kuuluvust mitte välja näidata ega sellest avalikult rääkida, seega eesti rahvusest moslem ei tähenda sama, mis Eestis elav eestlasest moslem, sest paljud islamisse üle läinud eestlased elavad välismaal.(Lepa, 2016 lk 81-88)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kultuuridevaheline suhtlemine eeldab seda, et kogu suhtluse vältel tõlgitakse suhtlusvihjed -ja sümbolid ühest kontekstist teise ning tänu sellele tekkivad erinevate kultuurilise taustaga isikute vahel konfliktid. Konfliktide tekkimiste põhjusteks on peamiselt sotsiaalsed faktorid, mis tulenevad isikute kultuuriliselt taustalt. Isegi Eesti moslemite kultuur on seestpoolt jaotatud eraldi kogukondadeks. Politseinikud peavad mõistma nii enda kui ka teiste kultuure, selleks et osata õigesti tõlgendada tekkinud olukordi ning osata ennetada konflikte nii politseinik- klient suhtlemisel, kui ka osapooltevahelistes konfliktides. Mitmed allikad on kirjutanud, et paremaks konflikti ennetamise viisiks on inimeste teadmiste suurendamine erinevate kultuuride kohta, ausus ning austus.

2.EMPIIRILINE UURING

2.1 Uuringu meetodika, protsess ja valim

Käesoleva lõputöö uurimiseesmärgiks on kaardistada probleem- ja konfliktohti, millega on Eesti politseinikud islamitaustaga perekondades perevägivalda juhtumeid lahendades kokku puutunud, ning teha Politsei- ja Piirivalveametile ettepanekuid ohtude vähendamiseks. Uuringu eesmärgi saavutamiseks valiti kvalitatiivne uurimisviis. Eeltoodud tabelis (vt Tabel 1) on esitatud uuringu etapid ning aeg, millal on autor neid läbi viinud.

Tabel 1. Uuringu etapid ja läbiviimise periood (Autori koostatud)

Uuringu etapid	Läbiviimise periood
Teoreetiline käsitlus.	september 2022- veebruar 2022
2021a. perioodil jaanuar- märts läbiviidud intervjuude salvestiste taastamine, andmete kogumine.	veebruar 2022- märts 2022
Andmete töötlemine ja tõlgendamine	veebruar 2022- märts 2022

Kvalitatiivsed uuringud kujutavad endast erinevate uurimisviiside kogumit. Kvalitatiivne uuring keskendub inimese isiklike ja sotsiaalsete kogemuste, arusaamade ja tõlgenduste mõistmisele. Kvalitatiivset uuringut iseloomustab paindlikkus, erinevate uuringuetappide segunemine ning korduv tagasipöördumine juba läbitud etappide juurde. (Laherand, 2008, lk 24)

Kvalitatiivse uurimisviisi lähtekohaks on tegeliku elu kirjeldamine. Siin töös keskendub autor ametnike kogemustele perevägivalda juhtumite lahendamisel islamitaustaga perekondades. Kuna tegelikkus on mitmekesine, tuleb selle meetodi puhul siiski tähelepanu pöörata sellele, et tegelikkust ei saa osadeks jagada. Seega uurib autor kvalitatiivses uurimuses objekti ehk ametnike kogemusi võimalikult tervikuna. (Hirsjärvi, *et al.*, 2005, lk 152) Kvalitatiivne uuring viiakse läbi loomulikus keskkonnas, mis võimaldab uurijal osalejate tegelikkusse sisse elada ning selle abil rikkalikke detaile märgata (Laherand, 2008, lk 17–18). Kvalitatiivses uurimisviisis on püüdluseks ennekõike tõsiasju leida ja avalikkuse ette tuua (Hirsjärvi, *et al.*, 2005, lk 152).

Kvalitatiivse meetodi tunnused on paindlikkus ja subjektiivsus. Autor leiab, et siinse uuringu eesmärgi saavutamiseks on eelnimetatud omadused väga olulised, sest lõputöö uuritakse kogemusi, ette tulnud probleeme ning arvamusi, mis võivad uurijatel erineda ning on iga uuritava puhul subjektiivsed. (Laherand, 2008, lk 20)

Kvalitatiivsetes uuringutes eelistatakse andmete kogumiseks meetodeid, mis võimaldavad anda inimestest, sündmusest või ilmingutest tervikliku, rikka ja detailirohke pildi (Laherand, 2008, lk 24). Uurimisküsimustele vastamiseks valiti kvalitatiivse andmekogumise meetodiks poolstruktureeritud intervjuu, mida nimetatakse ka teemaintervjuuks. See on osaliselt standarditud vestlus, mille käigus selgub, milliseid väärtuslikke andmeid hakkab ilmnema ja mida võiks registreerida. Andmete kogumise eesmärgil esitab uurija uuritavatele avatud küsimusi ning süveneb nende vastustesse, otsides võimalusi täiendavate küsimuste esitamiseks. (Õunapuu, 2014, lk 171)

Autor tegi otsuse poolstruktureeritud intervjuu kasuks just sel põhjusel, et andmete kogumise meetodi puhul on uurijal õigus otsustada, mida ja millal on otstarbekas küsida. Eripärase teema tõttu võib suur hulk vajalikku informatsiooni tähistamata jääda ning selle vältimiseks saab autor kontrollida, milliseid vajalikke andmeid on vaja juurde saada.

Teoreetilisi allikaid lugedes leidis autor suunad, mille ümber hakatakse uurimisprotsessi üles ehitama, mis tähendab, et autor hakkab intervjuu käigus küsimustega suunama valimi liikmeid nendest temadest rääkida. Siinse uurimuse puhul on need suunad:

- naistele suunatud vägivald;
- naiste ebavõrdne kohtlemine;
- naistele suunatud vägivalda jumalik tõlgendus ning normaalseks kiitmine;
- mehe toimepandud füüsilise ja vaimse vägivalda õigustamine mosleminaise suhtes;
- koraani, šarii ja teiste pühatekstide üleolek Eestis kehtivatest seadustest.

Valimiks ehk uurimiseks eraldatud populatsiooni osaks on ettekavatsetud valim (*purposive sample*). Ettekavatsetud valimi liikmed valis autor, lähtudes oma teadmistest, kogemustest ning eriteadmistest uuritava grupi kohta. (Õunapuu, 2014, lk 143) Kuna Eesti politseisüsteemis kasutusel olev lähisuhtevägivalda infoleht ning politseisüsteemid

ei võimalda ametnikel saada teavet osapoolte kultuurilise tausta või usu kohta, leiab autor, et teise valimi rakendamine ei võimaldaks uurimuse läbiviimist.

Valimisse kuulub 10 politseiametnikku, kes on lahendanud LSV juhtumeid islamitaustaga perekondades. Siinse lõputöö kontekstis mõistetakse islamitaustaga perekonna all neid perekondi, paare ning endiseid elukaaslaseid või abikaasasid, kus üks osapooltest on islamiusuline.

Valimi liikmeid otsiti politseiametnike grupijuhtide abi kasutades. Esimese sammuna teavitas autor grupijuhti uurimuse soovist, uurimuse teemast ning läbiviimise põhjustest e-posti teel ning palus grupijuhtidel grupiliikmete käest uurida, kes nendest on kokku puutunud lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisega islamitaustaga perekondades ning kas nad soovivad uurimusest osa võtta. Valimisse kuuluvate liikmete väike arv on tingitud sellest, et enamik Politsei- ja Piirivalveameti ametnikke ei ole lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisega islamitaustaga perekondades teadaolevalt kokku puutunud. Üle poolte grupijuhtide sõnade kohaselt on ametnikud küll islamitaustaga klientidega tegelenud, kuid tegevus ei olnud seotud lähisuhtevägivallaga.

Kui autor sai valimiks sobivate liikmete nimekirja, saatis ta järgmise sammuna e-kirjad potentsiaalsetele intervjueritavatele, seletades uurimuse eesmärgi ning andmete kogumise viisi ja küsides luba andmete kogumiseks. Enne intervjuu läbiviimist saatis autor elektroonilise kirjavahetuse kaudu intervjueritavatele põhiküsimused, mille põhjal hakati intervjuud läbi viima. Seda tehti, et valimisse kuuluvad liikmed saaksid enda vastused läbi mõelda ning vajadusel küsida lisainformatsiooni, et intervjueritavate vastustes oleks uurimistöö autorile vajalik informatsioon.

Intervjuud viidi läbi 2021. aasta märtsis. Lähtuvalt intervjueritavate soovist tehti intervjuud vahetu kohtumisena (kolme ametniku puhul) ja virtuaal- või telefonikõne kaudu (seitsme ametniku puhul). Intervjueritavate ametnike konfidentsiaalsuse tagamiseks olid nad kodeeritud, kasutades initsiaale Int.1–Int.10.

Intervjuude salvestamiseks kasutati mobiiltelefoni diktofoni. Intervjuude transkribeerimiseks kasutati interneti transkribeerimissüsteemi. Transkribeerimise puhul tuleb salvestada rääkija kõne nii täpselt kui võimalik, et säilitada täpset kõne peegeldust, ning tulemus ei pruugi alati olla kooskõlas keelereeglitega (Laherand, 2008, lk 279).

Uuringus saadud andmete analüüsimiseks kasutati suunatud sisuanalüüsi. Selle puhul on autoril võimalus määrata koodid nii enne andmeanalüüsi kui selle käigus, lisaks sellele koode luuakse teooriast ning uurimustulemustest (Hsieh ja Shannon, 2005 ref. Lehtrand, 2008, lk 285). Suunatud sisuanalüüsi võivad pakkuda teooriat toetavad, kuid ka mittetoetavad tõendid, mille abil saab olemasolevat teooriat laiendada (Lehtrand, 2008, lk 285). Kokku kodeeriti neli kategooriat, mille alla tekitati ka mitmeid koode (vt Lisa 2). Kategooriad moodustati uurimisküsimuste alusel (vt Tabel 2).

Tabel 2. Uurimisküsimused ja kategooriad (Autori koostatud)

Uurimisküsimus	Kategooria
Milliste konfliktide puhul kutsuvad islamitaustaga osapooled tavaliselt politsei?	Suhtumine lähisuhtevägivalda
Millised on peamised konfliktikohad või probleemid, mis võivad politseiametnikel esineda, lahendades lähisuhtevägivalla juhtumeid islamitaustaga perekondades, ning kuidas on need konfliktid lõppenud?	LSV lahendamise käigus esinevad probleemid ja konfliktid ning nende tagajärjed
Kuidas on osapoolte kultuuriline taust ning politseiametnike seaduslik lähenemine omavahelist koostööd tõkestanud?	Probleemide põhjused
Kuidas saab tõsta ametnike teadlikkust islami kultuuri ja usu kohta?	Teadlikkuse tõstmise võimalused

2.4 Uurimuse analüüs ja tulemused

Uurimistöö uurimisprobleem on püstitatud küsimusena „Milliste lähisuhtevägivalla juhtumitega puutuvad Politsei-ja Piirivalveameti politseiametnikud kokku islamitaustaga perekondade puhul? “ Käesoleva töö raames viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud, mille eesmärgiks oli leida püstitatud uurimisküsimustele vastuseid. Lähtuvalt uurimisküsimustest oli loodud neli kategooriat (Vt Tabel 2). Antud peatükis edastatakse intervjuus saadud tulemusi.

Esimese kategooria „**suhtumine lähisuhtevägivalda**“ alla kodeeriti koodid (Kood 1, Kood 3, Kood 4, Kood 6, Kood 7) (vt Tabel 3). Kategooria alla kodeeriti märksõnad, mis kaardistavad, kuivõrd eskaleerunud konflikti peetakse islamitaustaga perekonnas politsei

sekkumist vajavaks juhtumiks ning millise vägivallaliigi puhul oli politsei tavaliselt kutsutud ning kes osapooltest langes vägivalla ohvriks.

Tabel 3. Esimese kategooria koodid (Autori koostatud)

Suhtumine lähisuhtevägivalda
Kood 1: naistele suunatud vägivald
Kood 3: mõlemad osapooled on üks teise vastu vägivaldsed
Kood 4: füüsiline vägivald, nähtavad vigastused puudusid, kuid kannatanu tundis füüsilist valu
Kood 6: nii füüsiline kui vaimne vägivald
Kood 7: füüsiline vägivald, mis lõppes nähtavate kehavigastustega

Uuringu tulemustest selgus, et peamiseks politsei kutsumise põhjuseks on **naistele suunatud vägivald**, antud vägivallaliigist oli mainitud seitse korda. Naisele suunatud vägivald tähendab seda, et arvestamata vägivallaliigist, osutub kannatanuks naine ning vägivallatsejaks mees. Int.6 kirjeldab:

„Naine tegi mehe arvates midagi valesti ning ta valati pudeliveega üle ja seejärel peksti teda rusikatega.“

Samuti on olnud juhtumeid, kus **mõlemad osapooled on üks teise vastu vägivaldsed** (kas füüsiliselt- või vaimselt). See väljendus spetsiifilist selles, et naine oli mehe suhtes vaimselt vägivaldne, ning mees kasutas füüsilist vägivalda naise suhtes. Antud olukorda mainis kolm politseiametniku.

„Mees oli naise peal kasutanud füüsilist vägivalda ning naine psüühilist vägivalda – mõnitas, manipuleeris ning karjus mehe peale... Naine kannatanu rääkis, et ta on varem iseseisvalt hakkama saanud.“ (Int. 5).

„Politsei andmebaaside järgi oli perekonnas lähisuhtevägivald esmakordne ning varasemad juhtumid puudusid, kuid astudes korterisse sisse ning suheldes osapooltega, sain kohe teada, et tegemist on pikaajalise lähisuhtevägivallaga. Osapoolte sõnade kohaselt tülitsevad nad iga päev ning mees lööb naist pidevalt. Politseile väljakutse tegemine oli tingitud just sellest, et antud olukorras lõi mees naist liiga julmalt ning naine hakkas kartma, et mees peksab ta surnuks.“ (Int. 2) .

80% ehk 8 intervjueeritud ametnikku vastas, et juhtumi puhul oli tegemist pikaajalise **vaimse ja füüsilise vägivallaga** ning politsei oli kutsutud esimest korda. Füüsiline

vägivald seisnes naise kehalises väärkohtlemises ning vaimne vägivald alandamises ja ohvri tunnete riivamises.

„Kui hakkasin küsima seletusi vägivalda kohta, siis sain kohe aru, et naist selles perekonnas ei austata ning naisel ei ole nii suurt väärtust nagu mehel.“(Int.5).

Kõik küsimusele vastanud ametnikud leidsid, et politsei kutsuti juba eskaleerunud konflikti puhul, kus oli tegemist füüsilise vägivaldaga. Politseiametnikud samuti kirjeldasid olukordi, kus oli tegemist **füüsilise vägivaldaga, nähtavad vigastused puudusid, kuid kannatanu tundis füüsilist valu**. Kõikides kirjeldatud olukordades oli vägivaldaohver naissoost. Antud juhtumiliigist rääkis viis politseiametniku.

Pool intervjueritud ametnikest vastas, et **füüsiline vägivald oli lõppenud ohvri kehaliste vigastustega** ning mõnel juhul ka kiirabi kutsumisega, kuid hospitaliseerimist ohver ei vajanud. Näiteks ühe juhtumi kohta seletab intervjueritav: Antud olukorra puhul on politseinikel lihtne kuriteo identifitseerida ning vormistada menetlustoiminguid.

„Minu jaoks oli suureks šokiks vägivallatseja julm jõu kasutamine. Naist oli korduvalt pekstud eelkõige rusikatega, seejärel tiritud juustest ning pärast seda korduvalt rihmaga löödud. „(Int. 4).

Teise kategooria **“LSV lahendamise käigus esinevad probleemid ja konfliktid ning nende tagajärjed**„ alla kodeeriti koodid (Kood 1- 12) (vt. Tabel 4). Kategooria alla kodeeriti märksõnad, mis kaardistavad millised konfliktid ja probleemid on tekkinud ametnike ja osapoolte vahel LSV juhtumite lahendamise ajal ning kuidas on need konfliktid lõppenud.

Tabel 4. Teise kategooria koodid (Autori koostatud)

LSV lahendamise käigus esinevad probleemid ja konfliktid ning nende tagajärjed
Kood 1: naise alluv positsioon- tõendite kogumine on raskendatud
Kood 2: osapooled ei soovi enda eraelu kohta jutustada- probleemidest arusaamine on võimatu
Kood 3: osapoolte arusaam, et füüsiline vägivald on lubatud- koostöö vägivallatsejaga on raskendatud, füüsilise jõu kasutamine kinnipidamises kinnipeetu agressiivse reaktsiooni tõttu , kannatanu keeldub tõendeid esitamas
Kood 4: meessoost kliendi suhtumine naissoost ametnikku- koostöö raskendatud
Kood 5: naissoost osapool keeldub koostööst meesametnikuga kultuurilise tausta pärast- juhtumi lahendamise aeg pikendatud kuna tuleb naskolleege kaasata
Kood 6: meessoost osapooltele suunatud ja tema au rikkuvad seaduslikud korraldused või toimingud- füüsilise sundi kasutamine
Kood 7: keelebarjäär- klient muutub agressiivseks
Kood 8: ametnike teadmiste (usu ja kultuuri kohta) puudumise enda kasuks ära kasutamine- kliendi poolt diskriminatsioonis või rassismis süüdistamine, koostööst keeldumine, agressioon
Kood 9: usu- või kultuuriga manipuleerimine- koostööst keeldumine ning korraldustele mitte allumine, mis toob vahetu sundi kasutamisele
Kood 10: osapoolte poolne liiga külalislahke vastuvõtt- ametnik on kohustatud keelduma ning see takistab koostööd kuna osapooled muutuvad kinniseks
Kood 11: kannatanu ei soovi kriminaalmenetluse alustamist- takistatakse kriminaalmenetluse läbiviimist

8 intervjuueeritavat kirjeldas **naise alluvat rolli** mehele. Ametnikud rääkisid, et kui mees domineerib ega **ei lase naisel enda üle otsustada** (Kood 11) , siis see võib takistada eduka kriminaalmenetluse läbiviimist ja juhtunust arusaamist. Ametnikud leidsid, et teadnuks nad ettetulnud probleemist enne, kui asusid juhtumit lahendama, oleksid nad väljakutse lahendamise taktikat vahetanud.

Näiteks üks politseinik kirjeldas: „Väljakutse lahendamise käigus oli probleemiks mehe arvamus, et politseinikud ei pea naist üldse kuulama.,, (Int.1)

Int. 5 jutustab: „Mees takistas pidevalt koostööd naisohvriga, mees ütles naisele, et ta läheks teise tuppa, kuna mehed (ehk mees ja politseinikud) räägivad. Kui mina ütlesin, et meil on vaja ka naise lugu ära kuulata, siis mees vastas, et kuna naine on tema oma, siis on tal õigus otsustada, kas ta räägib politseiga või mitte.“.

„Naine ei julgenud meile kõikidest vägivalladetailidest rääkida ning selline käitumine ei andnud mulle põhjalikult juhtunust aru saada.“ (Int. 4).

Samuti märkasid pool küsitletud ametnikest, et LSV juhtumite lahendamine islamitaustaga perekondades oli nende jaoks väga raske, sest **osapooled ei soovinud enda eraelu kohta midagi rääkida** ning muutusid kinniseks. Samuti ei jutustanud ohver juhtumi kohta midagi sisulist.

Üks piirkonnapolitseinik rääkis: „Tegemist oli kehalise väärkohtlemisega ning alustatud kriminaalmenetlusega. Kui käisin järelkontrolli tegemas, siis oli see osapoolte jaoks suureks üllatuseks, kuna politseiametnik sekkub nende eraellu ning hakkab riskihindamislehte täites nende käest ebamugavaid küsimusi küsima.“ (Int. 7).

Samuti tõid ametnikud välja, et kõige suuremaks probleemkohaks on vägivallatseja ning ohvri **arusaam sellest, et mõnes olukorras on vägivald lubatud**. Ametnikud panid tähele, et on väga raske töötada kehtivate seaduste puhul vägivallatsejaga, kes ei saa aru, mida ta on valesti teinud ning et ta peab nende tegude eest vastutama. Näiteks ühe juhtumi puhul süüdistas kriminaalkorras kinni peetud vägivallatseja ametnikke kultuurilises diskriminatsioonis, kuna vägivallatseja sõnul on tema kultuuris naise löömine lubatud. Samuti on olnud juhtum, kus ohver üritas vägivallatseja kinnipidamisel ametnikke takistada.

„Vägivallatsejal leidub alati mitmeid vägivalda õigustavaid põhjusi.“ (Int. 10.)

„Minu jaoks oli väga raske leida ühist keelt inimesega, kes päriselt ei saanud aru vägivalda lubamatusest. LSV juhtumi puhul lõppes abi osutamine vägivallatseja süüdistusega kultuurilises ja usulises diskriminatsioonis, kuna mina ei suutnud isegi juba kinnipidamiskeskuses olles vägivallatsejale selgeks teha, et abikaasa löömine on samuti kriminaalkorras karistatav tegu.“ (Int. 6).

Int. 10 lisab: „Kuna vägivallatsejad ei näe vägivaldsetes ja Eesti seadusega karistatud tegudes midagi halba ning on arvamusel, et kinnipidamine on ebaseaduslik, siis muutuvad nad tavaliselt agressiivseks ning osutavad füüsilist vastupanu, mille tulemusena peavad ametnikud kasutama enesekaitsevõtteid ja erivahendeid.“

„Minu kui politseiametniku jaoks jäi natukene arusaamatuks see, et isegi ohver soovis nii-öelda hetkelist abi mehe rahunemiseks, ning kriminaalmenetluse mittealustamise põhjuseks ei olnud ohvri hirm, vaid ettekujutus sellest, et politsei ei peaks

perekonnasisestesse asjadesse sekkuma. Ohver on pidevalt muutnud enda ütlusi ning palunud meil lahkuda, kuna midagi halba pole juhtunud.“(Int. 4).

Lisaks rääkisid 100% vastanud naispolitseinikest, et **meesterahvas ei suhtunud nendesse kui politseiametnikesse**. Islamikogukonnast pärit mees kas ignoreeris neid või pöördus meeskolleegi poole.

„Lahendades väljakutset, tundsin ennast kõrvalise isikuna. Esialgu suhtlesin mehega, kasutades rahulikku kõnetooni ega kehtestanud ennast, kuid mees ei pööranud minu sõnadele tähelepanu. Arvasin esialgu, et tegemist on nii-öelda probleemse inimesega, seepärast hakkasin ennast kehtestama. Kahjuks ei olnud sellest kasu ning siis sain aru, et probleem ei seisne minu kõnetoonis, vaid minus endas ehk selles, et ma olen naine. Minu natukene ebakindla (naerab) paarilise suhtes mehel probleeme ei olnud. “ (Int.10).

Veel üheks probleemkohaks võivad **meessoost ametnike jaoks olla naisega seotud toimingud**, mida ei saa ilma naissoost ametnikuta teha. Politseinikul võib ette tulla intervjueeritava ametnikuga sarnane olukord, kus naine keeldub meessoost ametnikule juhtumi kohta seletusi andmast ning enda nägu või kehal olevaid vigastusi näitamast. Samuti töid meessoost politseiametnikud välja, et koos naisametnikuga paaris olles neil sarnaseid probleeme ei esinenud.

“Naise moslempartneri jaoks olid minu ja paarilise küsimused või palved enda keha näidata lubamatud ja absurdsed ning mees muutus väga agressiivseks, mille tõttu tuli meil kasutada füüsilist jõudu. “ Int. 1.

„Olles väljakutsel koos meessoost paarilisega, oli meil naisega seotud toiminguid võimatu teha, kuna naine keeldus politseiametnikele enda vigastusi näitamast. Mees, olles esialgu väga rahulik, muutus sellel hetkel väga agressiivseks ning tuli kasutada mehe peal füüsilist jõudu. Teadnuks kultuurilisi eripärasusi varem, oleks saanud konflikti ära hoida ning teha kõik vajalikud toimingud tunduvalt professionaalsemalt.“(Int.3).

„LSV naispool, olles meessoost ametnikega kinnine, sai naissoost paarilisega väga hästi läbi ja oli nõus juhtunust rääkima ning vigastusi näitama.“(Int. 9).

Samuti väitsid intervjueeritavad, et konfliktikohaks on olnud **moslemist mehele suunatud ebameeldivad korraldused või toimingud**, mis rikuvad mehe arvates tema autunnet.

„Ametnikel on hästi oluline meeles pidada sellist olukorda, kui mees on esialgu rahulik ning jutustab sõbralikult ametnikega ja siis ametnik teeb mehe arvates midagi, mis rikub tema au, ning mees muutub kohe väga agressiivseks. Näiteks minu juhtumi puhul ei osanud ma eeldada, et sõbralik meesterahvas muutub kinnipidamisel agressiivseks ning hakkab vastupanu osutama.“ (Int. 9.)

Samuti oli ametnike jaoks, suheldes inglise keelt kõnelevate osapooltega, erandjuhtumil ka vene keelt kõnelevate osapooltega, probleemkohaks **keelebarjäär**.

Int. 1 seletab: „Kuna ma ei valda inglise keelt nii heal tasemel, et ennast õigesti väljendada, olid minu poolt osapooltele antud korraldused, küsimused või väited just moslemist mehe jaoks perekonna au riivavad ning mees oli muutunud agressiivseks.“

Lisaks nimetasid intervjueeritud ametnikud probleemkohaks **kultuurilist manipuleerimist**, mis väljendus erinevates vormides ja diskrimineerimises süüdistamises. Küsides küsimusi kultuuri kohta või viidates enda kultuuri aspektidele, mida ametnikud ei tundnud, muutusid nad kohe moslemist vägivallatseja jaoks ebapädevaks ning vägivallatseja ei kuulunud neid enam. Teine ametnik rääkis, kuidas vägivallatseja üritas kasutada ametnike teadmiste puudumist enda kasuks. Ametnik teadis, et islami kultuuri jaoks on palvetamine väga oluline, kuid ei teadnud, mida sellises olukorras tuleb teha, kartes, et ta rikub kultuurilisi ja moraalseid norme. Ametnik muutus ebakindlaks.

„Kontekstides, kus vägivallatsejast moslem sai aru, et ametnikud ei tunne tema kultuuri ja tavasid, üritas ta teadmiste puudumist enda kasuks ära kasutada ning manipuleerida.“ (Int. 8)

„Näiteks enne politseijaoskonda toimetamist ütles mees, et praegu on palvetamise aeg ning ametnikud on kohustatud kohe talle seda võimaldama.“ (Int. 2)

Lisaks sellele, peamiseks probleemkohaks võib nimetada **ametnike teadmiste puudumist**, see võib väljendada erinevates vormidest, kuid peamine on see, et ametnikud ei suuda ennast kehtestada konfliktide käigus ning ei suuda ära hoida konflikte kuna ei teadvusta, millega seoses need võivad tekkida. Samuti teadmiste puudumine võib olla moslemist kliendi jaoks solvav, näiteks olur korras kus ametnik kasutab vale termini moslemi nimetamiseks. Veel üheks probleemiks nimetas üks ametnik, et **osapoolte**

külalisrohkest vastuvõtust keeldumine solvas osapooli ning nad muutsid kinniseks. See väljendus selles, et ametnikule oli pakutud istuda koos laua taga ning koos juua, kui ametnik keeldus, siis osapooled solvasid ning ei soovinud rohkem koostööd teha.

Kolmanda kategooria “ **probleemide põhjused** „ alla kodeeriti koodid (Kood 1- 5) (vt. Tabel 5). Kategooria alla kodeeriti märksõnad, mis kaardistavad mis oli amtnike arvates tekkinud probleemide põhjusteks.

Tabel 5. Kolmanda kategooria koodid

Probleemide põhjused
Kood 1: ametnike ja kliendi vaheline väärtuste konflikt
Kood 2: ametniku sugu ja vanus
Kood 3: kliendipoolne usalduse puudumine
Kood 4: ametnike teadmiste puudumine

Enamus ametnikke rääkis, et peamiseks probleemiks võib olla ametniku ja isikute vaheline **väärtuste konflikt**, mis tuleneb erinevatest kultuurilistest taustadest. Väärtuste konflikt võib väljenduda just selles, et LSV osapoolte jaoks ei ole lähisuhtevägivald nii suureks probleemiks ning politseipoolne tegevus võib olla nende jaoks arusaamatu.

„Kui hakkasime tegema LSVga seotud menetlustoiminguid, siis oli vaja rahustada just kannatanut, kes hakkas mõtlema, et ta tegi suure vea, kutsudes politsei. Kannatanu ei soovinud alustada juhtumi puhul kriminaalmenetlust ning politseid kutsudes ei arvestanud ta selliste tagajärgedega. Minu jaoks oli väga oluline veenda naist selles, et ta tegi kõik õigesti ning kriminaalmenetlus ei too tema jaoks kaasa midagi halba, vaid on suunatud just ohvri abistamisele.“ (Int. 3).

Samuti rääkisid ametnikud, et probleemi põhjuseks võivad olla ametniku **sugu ja vanus**. „Kui osapooled näevad enda ees nooremametnikku, siis ei pruugi nad teda austada ning võivad teda kohelda nagu last, mitte võimuesindajat.“ (Int. 7).

Samuti tõid ametnikud välja **usalduse puudumise** ametnike suhtes. Selle probleemipõhjusega kokku puutunud ametnikud rääkisid, et sellises olukorras on väga oluline olla kannatlik ning tuleb väga põhjalikult lahti seletada LSV puhul tehtavate toimingute eesmärk, materjalide liikumine ning ka riigi pakutav abi.

„Kui osapooled vajavad abi ning ei usalda appi tulnud isikuid, tehtavaid toiminguid ning ka vägivallega võitlemise taktikaid, võib see tekitada mitmeid probleeme.“ Int. 1.

Lisaks eeltoodule nimetasid intervjueritavad ametnikud probleemide põhjuseks **ametnike teadmiste puudumist** ja sellest tulenevat ebakindlust. Ametnike jaoks on lähisuhtevägivallega kaasnev seaduslik raamistik väga selge, kuid konflikte võib tekitada just ametnike teadmiste puudumine kultuuriliste ja usuliste rituaalide kohta.

„Füüsilise konfliktini võib viia teadmiste puudumisest tingitud meessoost ametniku palve mosleminaisele näidata enda vigastusi või nägu, samuti füüsiline kontakt.“(Int. 9).

Neljanda kategooria “ **teadlikkuse tõstmise võimalused** „ alla kodeeriti koodid (Kood 1- 3) (vt. Tabel 6). Kategooria alla kodeeriti märksõnad, mis kaardistavad kuidas saab tõsta ametnike teadlikkust islami kultuuri ja usu kohta.

Tabel 6. Neljanda kategooria koodid

Teadlikkuse tõstmise võimalused
Kood 1: usaldusväärse ja ametlikku informatsiooni edastamine
Kood 2: kogemuste jagamine
Kood 3: kaasuste lahendamine

Vastustest selgus, et ametnikud peavad probleemiks enda teadmiste puudumist islamiusu ja kultuuri kohta. Teadmiste puudumine ei ole probleemiks ainult LSV lahendamise käigus, vaid ka teistes olukordades – moslemitega kokku puutudes oleks ametnikel väga kasulik teada kultuuri tavasid ja kitsaskohti, et kaitsta ennast ohtude eest ning vältida konflikte.

Ametnike küsitlemisel selgus, et need, kes on lõpetanud politsei erialal õppimise lähiajal (viimase viie aasta jooksul), on läbinud koolis aineid, mis kajastavad islamiusuga seotud teadmisi. Teised küsitletud ametnikud omandasid teadmisi internetist, kirjandusest või meediast ning nende teadmised ei pruugi tõsised olla.

Kõik küsitletud ametnikud väitsid, et ametnike **teadlikkuse suurendamine usaldusväärse ja ametliku informatsiooniga** on väga vajalik ning kasulik just patrulltalituse, piirkonnagruppide ning kinnipidamiskeskuse töötajate jaoks, kuna just nendel ametnikel on otsene kokkupuude moslemitega. Ametnikud pakkusid välja, et Politsei- ja Piirivalveamet võiks ametnikke koolitada, kutsudes kohale eksperdi, kellele

saaks võimalusel esitada ka küsimusi. Partullpolitseinikud pakkusid välja korraldada projekt, mille eesmärk oleks **kogemuste jagamine** Euroopa riikide vahel. Samuti mõned ametnikud pakkusid välja erinevate kultuuri-ja uskudega kaasuste lahendamist.

2.5 Järeldused ja ettepanekud

Lõputöö teoreetiliste allikate analüüsidest kaardistas autor võimalikud probleemid ja islamiperekondade hoiakud seoses lähisuhtevägivallaga, millega võisid ka Eesti patrullpolitseinikud LSV lahendamise käigus kokku puutuda. Tulenevalt teoreetilisest osast on nendeks naistele suunatud vägivald, naiste ebavõrdne kohtlemine, naise otsustusõiguse puudumine ning naistele suunatud vägivalda jumalik tõlgendus ja normaalseks kiitmine, koraani, šarii ja teiste pühatekstide üleolek Eestis kehtivatest seadustest.

Lõputöös püstitati 4 uurimisküsimust ning järgnevalt esitatakse tulemuste põhjal järeldusi. Intervjuu tulemused näitasid, et Eesti politseinike kogemused LSV juhtumite lahendamisel islamitaustaga perekondades sarnanesid ning ametnikel ette tulnud probleemid ning konfliktikohad olid tingitud teatud olukordade pärast.

Esimesele uurimisküsimusele (Milliste konfliktide puhul vajavad islamitaustaga perekonnad politsei sekkumist?) saab vastata, et islamitaustaga perekondades peetakse politsei sekkumist vajavaks lähisuhtevägivalla juhtumiks just naisele suunatud füüsilise vägivalla akti, kus naisel on nähtavad vigastused või ta on tundnud füüsilist valu, mis on läinud kannatanu arvates üle piiri. Kõik ametnikud kirjeldasid kasutamist ja korduvat löömist ning valu tekitamist naisele. Üldjuhul kannatanu kriminaalmenetluse alustamist ei soovinud ning politsei oli kutsutud mehe korrale kutsumise või hirmutamise eesmärgil. Seda saab selgitada nii, et islamitaustaga perekonna LSV puhul on politsei kutsumine äärmuslik meede ning naisohvrite sõnade kohaselt nad on enne politsei kutsumist iseseisvalt hakkama saanud.

See läheb kokku ka teooriaga (vt käesoleva töö lk), kuna tulenevalt sellest on islamiühiskonnas nõrka lööki peetud normaalseks ning seda kasutatakse naise kasvatamiseks. Islami kultuurist tulenevad naise- ja meherollid soodustavad lähisuhtevägivalda toimumist ja mõistavad selle õigeks. Vägivallada kasutatakse naiste kontrollimise, perekonna korra ning patriarhaalse seisuga saavutamise vahendina.

Politseiametnike jaoks see peaks tähendama seda, et enne juhtumile väljasõitmist tuleb arvestada ootamatu olukordadega, kuna varasemate väljakutsete informatsiooni maht on piiratud ning osapoolte käitumine võib olla ettearvamatu. Lisaks sellele, politseinikud peaksid arvestama ka sellega, et naissoost kannatanut tuleb julgestada ning toetada kuna isikul puuduvad teadmised politseipoolsete teostavate toimingute kohta ning LSV kannatanu abistamise võimalustest.

Teise uurimisküsimuse (Millised on peamised konfliktikohad või probleemid, mis võivad politseiametnikel esineda, lahendades lähisuhtevägivalla juhtumeid islamitaustaga perekondades, ning kuidas on need konfliktid lõppenud?) vastuseid võib liigitada erinevatesse kategooriatesse. Mõned olukorrad on takistanud politseipoolsete toimingute tegemise ja osapooltega suhtlemise ning mõnede olukordade pärast pidid ametnikud kasutama füüsilist jõud ja erivahendeid.

Teisele uurimisküsimusele saab vastata, et peamisteks konflikt- või probleemkohadeks osutusid osapoolte arusaam sellest, et lähisuhtevägivald on mõnedes kontekstides lubatud, ametniku sugu, ametniku vanus, naiste alluv positsioon islami taustaga perekonnas, kannatanu poolne kriminaalmenetluse alustamise takistamine, osapoolte kinnisus enda eraelu kohta jutustamises, vägivallatseja agressioon tema suhtes ebameeldivate toimingute tegemisel ning ametnike teadmiste puudumine. Neid olukordi võib seletada nii, et lahendades LSV väljakutseid, võivad politseiametnik ja LSV osapooled sattuda konflikti. Samuti võib ametnikel tekkida mitmeid probleeme, mis takistavad edukat juhtumi lahendamist, või konflikte, mis seavad ametniku ohtlikku olukorda. Näiteks probleemiks osutus olukord, kui naissoost LSV osapool keeldub meessoost ametnikele enda vigastusi näitamas, või üldse ei hakka suhtlema meessoost ametnikega või vägivallatseja arusaam vägivalla lubadusest võib põhjustada temas üleliigse agressiooni või vastupanu kinnipidamisel.

Tulenevalt teooriast (vt käesoleva töö lk 19) sai autor teada, et islamitaustaga LSV vägivallatseja ning ohvri jaoks on vägivallal jumalik õigustus, mida on võimatu mõista politseiametnikel, kelle tegevusi ning suhtumist lähisuhtevägivalda reguleerivad Eestis kehtivad seadused, eetikakoodeks, Euroopa ühiskonna väärtused ja konventsioonid.

Uurimistulemuste analüüsides selgub, et politseiametnikud peavad olema ettevalmistatud erinevateks olukordadeks, kui lahendavad LSV juhtumit islami taustaga perekonnas.

Eelkõige peaks arvestama teoorias kirjeldatud Islami pühatekstidega ning Islami keskuse seisukohaga, et islami puhul kasutatakse vägivalda naise korrale kutsumise jaoks. (vt käesoleva töö lk 22). Tulemused näitasid et eeltoodud osapoolte arusaam on tihedalt seotud politseiametnike ja osapoolte vaheliste tekkinud konfliktidega ja probleemidega. See läheb kokku ka Najafbagy välja toodud väitega (vt käesoleva töö lk 21), et erinevate kultuuride suhtlemises kogu suhtluse vältel tõlgitakse suhtlusvihjed -ja sümbolid ühest kontekstist teise ning sellel pinnal konfliktide tekkimise oht on väga kõrge.

Lisaks sellele, töö teoreetiline osa näitas, et naistel on islami ühiskonnas alluv positsioon võrreldes meestega (vt käesoleva töö lk 18). Uurimus näitas, et eelmainitud meeste suhtumine naistesse ei esine vaid enda parteri suhtes, ka naissoost ametnikud on kohtunud olukorraga, kus meessoost klient ei ole austanud neid ning ei allunud korraldustele nende sugu pärast. Teoorias on kajastatud, et moslemnaiste kohustuseks on diskreetus ja abiellumise rikkumatuse kaitse (vt käesoleva töö lk 18), mis väljendub selles, et naine ei tohiks perekonnasisestest asjaoludest kõrvalistele isikutele rääkida. Asjaolu, kus osapooled on kinnised ning ei soovi enda eraelu kohta politseinikele informatsiooni edastada läheb eeltoodud teooria väljavõttega kokku.

Kolmandale uurimisküsimusele (Mis on ametnike arvates olnud tekkinud probleemide või konfliktide põhjusteks?) vastuseks on ametnike ja kliendi väärtuste eripärad mis on tingitud kultuuriliselt taustalt, ametnike vanus ja sugu, osapoolte usalduse puudumine ja ametnike teadmiste puudumine. Väärtuste eripära väljendus selles, et islami taustaga osapooled ei mõistnud miks politsei lähenemine lähisuhtevägivalda on tõsine ning kriminaalkorras karistatud ning politseinikel oli teisest küljest raske mõista osapooli, kelle jaoks lähisuhtevägivald ei ole tõsine probleem.

Probleemid või konfliktid võivad politseiametnikel LSV lahendamise käigus tekkida ka nendega sama kultuurilise taustaga isikutega. Lisaks ei iseloomusta osapoolte kultuuriline taust seda, kuidas nad hakkavad politseiga koostöötamise ajal käituma kuna isikud võivad olla Euroopa ühiskonda ka integreerunud, kuid uurimuse käigus välja tulnud kogemusi ei tohiks ignoreerida. Kui ametnikud saavad teada võimalikest probleemkohtadest ning nende põhjustest, siis ametnik ise saab juba enne väljakutsele väljasõitmist ette valmistuda ning vajadusel muuta enda taktikat selleks, et koostöö oleks maksimaalselt edukas. Ametnikud rääkisid, et kui neil on eelnevad teadmised mõnest olukorrast, kus

võib konflikt või probleem tekkida, saavad nad ennetada füüsilise jõu kasutamist ning ära hoida ohtusid, mis võivad ette tulla.

Tulemused peaksid tähendama politseiametnikule seda, et moslemperekonna kord ning üksikmoslemi ideed meeste ja naiste rollidest ei pruugi alati olema kooskõlas Eesti omadega, lisaks sellele mõned moslemkliendid ei pruugi olema Euroopa ühiskonda integreerunud. Tulenevalt sellest, peab politseiametnik eripärasustega arvestama ning juhtumite lahendamise käigus osata ennetada konfliktolukordi. On väga oluline märgata, et kultuuriliste eripärasustega arvestamine ei tähenda politsei seadusliku lähenemise rikkumist, vaid potentsiaalsete ohtude ja konfliktide ärahoidmist. See läheb kokku ka teoorias väljatoodud põhjusega (vt käesoleva töö lk 22) , et probleemid erinevate kultuuride omavahelises suhtlemises, sealhulgas konfliktide lahendamises on tihedalt seotud kultuuriliste erinevustega.

Neljanda uurimisküsimuse (Kuidas saab tõsta ametnike teadlikkust islami kultuuri ja usu kohta?) vastuseks osutus ametnike koolitamine ametliku ja usaldusväärse informatsiooniga ning kogemuste jagamine nii jaoskondade ja prefektuuride vahel kui ka teiste Euroopa liidu riikidega. Tulemused näitasid, et isegi arvestades seda, et enamus ametnike on läbinud kultuurilise intelligentsuse kursusi, vajavad nad informatsiooni kordamist ning info uuendamist kuna suurem hulk saadud informatsiooni islami usu- ja kultuuri kohta on ametnikel omandatud massimeediast ning teistes ebausaldusväärsetest infokanalitest. Najafbagy (vt käesoleva töö lk 20) välja toodud printsiipidest lähtuvalt, võib kultuurivahelist suhtlemist parandada ning konflikte ennetada teadlikkuse tõstmine nii enda kui teistest kultuuridest kui ka teiste kultuuride sotsiaalsest, kultuurilisest ja poliitilisest taustast ning nende võimalikest mõjudest isiku käitumisele.

Arvestades uuringus saavutatud tulemusi, koostas autor Politsei- ja Piirivalveametile järgmised ettepanekud:

1. Edaspidi analüüsida politseiametnike kogemusi seoses lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisega islami taustaga perekondades. Edastada analüüsi tulemused Politsei- ja Piirivalveameti ametnikele ohuanalüüsi vormis vähemalt kord aastas.
2. Viia läbi eduka suhtlemise ja konflikti lahendamise koolitust, mis keskenduseks ametnike suhtlemisoskuste arendamisele. Koolituse raames arendada

politseiametnike võimet paindlikult suhelda ning konflikte ennetada, lisaks sellele koolitusel käsitleda Eestis elavate kultuuride eripärasusi ning lasta ametnikel neid võrrelda enda kultuuriga.

3. Selleks, et luua ametnikele realistlik ettekujutus LSV juhtumite lahendamise kohta islamitaustaga perekondades, korraldada koolituse raames kaasuse lahendamist. Koolitusel lahendada kogemuste analüüsil saadud informatsiooni põhjal kaasuseid, mis on seotud islami religiooniga ja kultuuriliste eripärasustega kaasata kultuuri valdkonna eksperte politseitegevuse tagasiside andmises. Patrullpolitseinikel korraldada kultuurilise temaatika kaasuste lahendamist ka patrull laagrite raames.
4. Luua andmebaasi, mis oleks kättesaadav arvutitöökohta tarkvarast APOLLO. Andmebaasis kajastada informatsiooni erinevate usu- ja kultuuri sümbolite kohta ning kommetest ja rituaalidest, selleks et välitööd teostaval ametnikul oli vajalik informatsioon erinevate usu- ja kultuuride kohta kiiresti kättesaadav.

KOKKUVÕTE

Lõputöö „Milliste lähisuhtevägivalla juhtumitega puutuvad Politsei- ja Piirivalveameti politseiametnikud kokku islamitaustaga perekondade puhul?“. Sellest tulenevalt, eesmärk oli välja selgitada probleem- või konfliktkohti, millega võib politseinik kokku puutuda, lahendades lähisuhtevägivalla juhtumeid islamitaustaga perekondades, ning teha nende ennetamiseks Politsei- ja Piirivalveametile ettepanekuid.

Uurimisprobleemi täpsustavad järgmised **uurimisküsimused**: Milliste konfliktide puhul vajavad islamitaustaga perekonnad politsei sekkumist?; Millised on peamised probleemid või konfliktid, mis võivad politseiametnikel esineda, lahendades lähisuhtevägivalla juhtumeid islamitaustaga perekondades?; Mis on ametnike arvates olnud tekkinud probleemide või konfliktide põhjusteks?; Kuidas saab tõsta ametnike teadlikkust islami kultuuri ja usu kohta?

Uurimisküsimuste vastuse leidmiseks püstitas autor kolm **uurimisülesannet**.

Esimeseks uurimisülesandeks oli analüüsida teoreetiliste allikate alusel islamiusu perekondlikku aspekti ning koraani reegleid, mis on seotud perekonna ning väärtustega. Tööst selgub, et lähisuhtevägivalda ei peeta islamitaustaga perekondades väga suureks probleemiks, kuna lähisuhtevägivallal on jumalik õigustus. Koraanis ning teistes pühatekstides leidub väite tõendamiseks mitmeid tekste, mis õigustavad naise suhtes kasutatud lähisuhtevägivalda, kuid on väga oluline märgata, et lubatud vägivalda kasutamisel naise suhtes on selge piir ja seda on võimalik kasutada ainult teatud olukordades. Lisaks selgus et naisel on võrreldes mehega moslemikogukonnas ebavõrdne roll ning moslemiühiskonnas alluv positsioon. Eesti politseiametnike jaoks antud suhtumine peaks indekseerima suure probleemi kuna lähisuhtevägivalla kannatanu võib kogeda on väga tõsised tagajärjed mis mõjutavad tema füüsilise ja vaimse seisundi ning isegi põhjustada enesetapu mõtteid.

Teiseks uurimisülesandeks oli analüüsida Eesti politseinike kogemusi lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel islamitaustaga perekondades ning märgistada juhtumite lahendamise seotud ohud ja probleemkohad.

Põlemid erinevate kultuuride omavahelises suhtlemises, sealhulgas konfliktide lahendamises on tihedalt seotud kultuuriliste erinevustega. 10. ametnike intervjuude

analüüsist selgub, et 100% juhtudel oli politsei kutsunud juba eskaleerunud füüsilise vägivalda konflikti puhul, kus kannatanuks osutus naine. LSV lahendamise käigus konfliktide tekkimise faktoreid on palju, need on ametniku sugu ja vanus, osapoolte ja ametniku kultuurilise tausta erinevus, ametnike teadmiste puudumine ning kliendipoolne usalduse puudumine. Ohu- ja konfliktikohti võib liigitada kaheks: need, mis on põhjustanud vägivaldset agressiooni ja füüsilist vastupanu politseinike vastu, ja need, mis on takistanud omavahelist koostööd ning suhtlemist. Konflikt- ja probleemkohad võivad väljenduda erinevalt ning samuti ka lõppeda erinevate olukordadega. Kõige sagedamini mainitud probleemkohadeks osutusid osapoolte arusaam sellest, et lähisuhtevägivald on mõnedes kontekstides lubatud, ametniku sugu, ametniku vanus, naiste alluv positsioon islami taustaga perekonnas, kannatanu poolne kriminaalmenetluse alustamise takistamine, osapoolte kinnisus enda eraelu kohta jutustamises, vägivaldsete agressioonide teemal suhtes ebameeldivate toimingute tegemisel ning ametnike teadmiste puudumine. Ametnikud panid tähele, et teadmiste puudumine oli suureks probleemiks kuna teadnuks nad võimalikest faktoritest mis võivad potentsiaalselt konflikti tekitada, oleksid nad võinud neid ära hoida ning teha kõik vajalikud toimingud tunduvalt professionaalsemalt.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli teha analüüsitulemuste põhjal ettepanekuid Politsei- ja Piirivalveametile ohtude ennetamiseks ja tõkestamiseks. Lõputöös on välja toodud neli ettepanekut:

1. edaspidi analüüsida politseiametnike kogemusi lähisuhtevägivalda juhtumite lahendamisel islamitaustaga perekondades ning avalikustada analüüsi tulemused politseiametnikele;
2. arendada politseiametnike suhtlemis- ja konfliktilahendamise oskusi ning teiste kultuuride teadmisi;
3. koolituse raames lahendada kaasuseid, mis oleksid seotud analüüsi põhjal saadud probleem- ja konfliktkohtadega ning kultuuriliste eripärasustega;
4. luua välitööpolitsei jaoks andmebaasi, mis oleks käepäraselt kättesaadav APOLLO tarkvara kaudu.

Kokkuvõtteks leiab autor, et lõputöö eesmärk ning uurimisülesanded on saavutatud. Lisaks sellele, autor leiab, et väheste islamitaustaga LSV juhtumite olemasolu ei tähenda, et LSV toimub islamitaustaga isikute vahel harva. Nagu näitas siinse töö empiirilise

uuringu osa, kutsutakse islamitaustaga perekondades politsei juba eskaleerunud füüsilise vägivaldase konflikti puhul. Selline tulemus viitab, et vägivald ei ole selliste juhtumite puhul esmakordne ning seda oleks võimalik ennetada. Autor soovib lisada, et paremate tulemuste saavutamiseks peaks uuringus kajastada ka näiteid, kus osapooled tunnistavad islami usku omaks ilma usu praktiseerimata.

SUMMARY

The thesis topic is "Dealing with domestic violence among families with an Islamic background." This paper is written in Estonian and consists of 53 pages and 36 resources, and it includes a summary in Estonian and English languages.

This thesis aims to identify threats and conflict situations that a police officer may face while dealing with intimate partner violence in families with an Islamic background and make threat preventive proposals to the Police and Border Guard Board. The research problem is based on the question: what are the domestic violence cases that Police and Border Guard Board face among families with an Islamic background? Furthermore, four research questions were raised to specify the research problem: In which conflict do families with Islamic backgrounds need police intervention? What are the main issues that police officers may face while resolving domestic violence cases? What was the factor of conflict situation? How is it possible to raise police officers' education about Islam culture and faith?

The thesis consists of two chapters. The first chapter consists of a theoretical overview of the Islam faith itself, Quran family rules, women's roles in Islamic society, Islamic family values, and the nature of domestic violence in families with Islamic backgrounds. And the second provides an overview of the research strategy, process, and results.

To achieve the aim of the thesis, the author used semi-structured interviews, the sample of which includes police officers who had resolved domestic violence cases among families with an Islamic background.

Based on the interview results and the theoretical sources, the risk and threat factors that police officers may face while dealing with domestic violence cases were defined and presented in this paper.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Allaste A.- A. & Vööbus V., 2008. *Vägivald lähisuhtes; selle põhjused ja võimalikud lahendused.* [Võrgumaterjal] Leitav:

<http://rahvatervis.ut.ee/bitstream/1/4021/1/Allaste%20ja%20V%c3%b5%c3%b5bus%2c%202008.pdf> [Kasutatud 29.01.2021].

Abiks Ohvrile, 2022. *Perevägivald.* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://abiksohvrile.just.ee/et/mis-juhtus/perev%C3%A4givald> [Kasutatud 03.12.2021].

Block, S., 1994. Policing an increasingly diverse America. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 63(3), pp.24- 27.

Brown, M.D., 2002. An ethnographic reflection on Muslim-Christian dialogue in the North of France: the context of laïcité, Islam and Christian-Muslim Relations. *Islam and Christian-Muslim Relations*, 13 (1). pp.5-23.

Denny, F., 2016. *An introduction to Islam. Fourth edition.* New York, London: Routledge.

Lepa, E., 2016. Eesti islamikogukonna dünaamika: senine arengulugu ja praegune olukord. *Usuteaduslik Ajakiri*, 70(2), lk 74-161.

Eidhamar, L.G., 2017. 'My Husband is My Key to Paradise.' Attitudes of Muslims in Indonesia and Norway to Spousal Roles and Wife-Beating. *Islam and Christian-Muslim Relations*, 29 (2), pp.241–264.

European institute of Gender Equality, 2021. *Gender statistics database.* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/browse/genvio> [Kasutatud 07.02.2022].

Eesti Islami Keskus, 2021. *Kas islam lubab naisi peksta?* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.islam.pri.ee/index.php?id=390> [Kasutatud 03.12.2021].

Frith, A., Ziaei, S., Ekström, E.- C., Tabassum- Naved, R., 2016. Experiencing Lifetime Domestic Violence: Associations with Mental Health and Stress among Pregnant Women in Rural Bangladesh: The MINIMat Randomized Trial. *PLoS ONE 11(12): e0168103.*

Hajjar, L., 2004. Religion, State Power, and Domestic Violence in Muslim Societies: A Framework for Comparative Analysis. *Law & Social Inquiry*, 29(1), pp.1-38.

- Larsson, G., 2013. *Islam in the Nordic and Baltic Countries*. Oxon: Routledge.
- Eesti Keele Instituut, 2021. *Sõnaveeb*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://sonaveeb.ee> [Kasutatud 10.04.2021].
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P., 2005. *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.
- Justiitsministeerium, 2020. *Perevägivald ja ahistamine*. [Võrgumaterjal] Leitav: [Perevägivald ja ahistamine \(kriminaalpoliitika.ee\)](http://www.kriminaalpoliitika.ee) [Kasutatud 07.02.2022].
- Koraan, Koraani tõlge, 2021. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.koraan.ee/20> [Kasutatud 03.12.2021].
- Khattab, H., 2011. *Mosleminaise käsiraamat*. Ta-Ha Publishers, London.
- King, A., 2009. Islam, Women and Violence. *Feminist Theology*, 17(3) pp.292-328.
- Krölova, M., 2021. Globalization stages of the formation of the conceptual field of the definition of culture. *Society: Philosophy, History, Culture*, 10, pp. 78–81.
- Laherand, M.-L., 2008. *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Sulesepp.
- Linno, M., Soo, K., & Strömpl, J., 2011. *Juhendmaterjal perevägivalla vähendamiseks ja ennetamiseks*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/perevagivalla_juhis_kovidele_veebi.pdf [Kasutatud 07.02.2022].
- Maghroui, A., 2001. Political Authority in Crisis: Mohammed VI's Morocco. *Middle East Report*, Spring, pp.12-17.
- Mironenko, I.A., Sorokin, P.S., 2018. Seeking for the Definition of “Culture”: Current Concerns and their Implications. A Comment on Gustav Jahoda’s Article “Critical Reflections on some Recent Definitions of “Culture””. *Integrative Psychological & Behavioral Science*. 52(2), pp. 331–340.
- Naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsioon* (2011) RT II, 26.09.2017, 2.
- Nagel, R., 2017. *Oma abikaasa põlema pannud süürlane mõisteti 10 aastaks vangi*. DELFI, [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.delfi.ee/artikkel/79586448/delfi-fotod-oma-abikaasa-polema-pannud-suurlane-moisteti-10-aastaks-vangi> [Kasutatud 07.02.2022].

- Najafbagy, R., 2008. Problems of Effective Cross-Cultural Communication and Conflict Resolution. *Palestine-Israel Journal of Politics, Economics & Culture*, 15/16(4/1), pp. 146- 150.
- Nõmmik, U., Tasmuth, R., 2006. *Sissejuhatus eksegeetikasse*. Usuteaduse Instituudi toimetised XIV.
- Pettai, I., Kaugia, S., & Narits, R., 2015. *Perevägivald nõuab jõulisemat juriidilist sekkumist*. Riigikogu Toimetised 31/2015. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2016/02/Iris-Pettai-SilviaKaugia-Raul-Narits-Perev%C3%A4givald-n%C3%B5uab-j%C3%B5ulisematjuriidilist-sekkumist-.pdf> [Kasutatud 07.02.2022].
- Pew Research Center, 2017. *Europe's Growing Muslim Population*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/> [Kasutatud 13.01.2021].
- Pocock, M., Jackson, D. & Bradbury- Jones, C., 2020. Intimate partner violence and the power of love: A qualitative systematic review. *Health Care for Women International*, 41(6), pp. 621- 646.
- Ruthven, M., 1997. *Islam: A Very Short Introduction*. Oxford University Press.
- Roded, R., 2008. *Women in the Islam and the Middle East. A reader*. New York, London: I.B. Tauris Publishers.
- Seager, J., 1999. *The State of Women in the World Atlas*. London: Penguin Books.
- Sotsiaalministeerium, 2014. *Eesti elanikkonna teadlikkuse uuring soopõhise vägivalda ja inimkaubdanuse valdkonnas 2014*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.sm.ee/et/eesti-elanikkonna-teadlikkuse-uuring-soopohise-vagivalda-ja-inimkaubdanuse-valdkonnas-2014> [Kasutatud 29.01.2021].
- Salleh, M. F., 2015. Islam the system of life. *Researchgate, Introduction to islam*, pp.1-18.
- Schimmel, A., 1992. *ISLAM An introduction*. State Univeristy of New York Press.

Statistikaamet, 2022. *Hetkeolukorra kirjeldus*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/rahvastik/rahvaarv>[Kasutatud 03.12.2021].

Õunapuu, L., 2012. *Valimid kvantitatiivsetes ja kvalitatiivsetes uurimustes* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/27764/index.html> [Kasutatud 29.01.2021].

Weaver, G., 1992. Law Inforcement In A Cultural Diverce Society *FBI Law Enforcement Bulletin*, 61(9), pp.1-8.

World Health Organization, 2021. *Violence against woman*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> [Kasutatud 07.02.2022].

World Health Organization, 2018. *Violence against women prevalence estimates, 2018 – Executive summary*. [Võrgumaterjal] Leitav: [Violence against women prevalence estimates, 2018 – Executive summary \(who.int\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women-prevalence-estimates-2018-executive-summary) [Kasutatud 07.02.2022].

World Health Organization, 2018. *Violence against women* [Võrgumaterjal] Leitav:https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_3 [Kasutatud 07.02.2022].

World Health Organization, 2018. *Healht topic: Violence against women* [Võrgumaterjal] Leitav <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> [Kasutatud 07.02.2022].

.

Lisa 1 Intervjuu plaan

- 1) Millise konflikti puhul oli politseipatrull kutsutud? Milline oli lähisuhtevägivalla liik? Palun kirjeldage konflikti, milline oli lähisuhtevägivalla taust? Mis oli antud juhtumi puhul olnud ebatavaline või ootamatu?
- 2) Kuidas teie arvates olid lähisuhtevägivalla osapooled suhtunud tekkinud probleemi? Milline oli nende reaktsioon politsei tegevusse?
- 3) Kas teil oli juhtunud juhtumi lahendamise ajal probleeme või konflikte osapooltega?
- 4) Palun kirjeldage tekkinud probleemi või konfliktkohta, milles see seisnes, millest oli tingitud? Kas seda saab nimetada ohukohaks, miks?
- 5) Milles seisnes oht juhtumi lahendamise ajal? Kuidas reageerisite sellele?
- 6) Milline oli osapoolte käitumine?
- 7) Kuidas te arvate, mis oli tekkinud ohtliku või konfliktse olukorra põhjuseks?
- 8) Mismoodi saaks tekkinud olukorra põhjusest arusaamine muuta teie juhtumi lahendamise taktikat?
- 9) Kuidas te arvate tagantjärele vaadates, kuidas oleks võimalik juhtumi paremini lahendada?
- 10) Kuidas oleks võimalik kõige efektiivsemalt tõsta ametnike teadlikkust Islami usu ja kultuuri kohta ohtude ennetamise eesmärgil?

Lisa 2 Kategooriad ja koodid

Kategooria 1	Kategooria 2	Kategooria 3	Kategooria 4
Suhtumine lähisuhtevägivalda	LSV lahendamise käigus esinevad probleemid, konfliktid ning nende tagajärjed	Probleemide põhjused	Teadlikkuse tõstmise võimalused
<p>Kood 1: naistele suunatud vägivald</p> <p>Kood 3: Mõlemad osapooled on üks teise vastu vägivaldsed</p> <p>Kood 4: Füüsiline vägivald, nähtavad vigastused puudusid, kuid kannatanu tundis füüsilist valu</p> <p>Kood 6: nii füüsiline kui vaimne vägivald</p> <p>Kood 7: füüsiline vägivald, mis lõppes nähtavate kehavigastustega</p>	<p>Kood 1: naiste alluv positsioon-tõendite kogumine on raskendatud</p> <p>Kood 2: osapooled ei soovi enda eraelu kohta jutustada-probleemidest arusaamine on võimatu</p> <p>Kood 3: osapoolte arusaam, et füüsiline vägivald on lubatud-koostöö vägivallatsejaga on raskendatud, füüsilise jõu kasutamine kinnipidamises kinnipeetu agressiivse reaktsiooni tõttu, kannatanu keeldub tõendeid esitada</p> <p>Kood 4: meessoost kliendi suhtumine naissoost ametnikku-koostöö raskendatud</p> <p>Kood 5: naissoost osapool keeldub koostööst meesametnikuga kultuurilise tausta pärast-juhtumi lahendamise aeg pikendatud</p>	<p>Kood 1: ametnike ja kliendi vaheline vääruste konflikt</p> <p>Kood 2: ametniku sugu</p> <p>Kood 3: ametniku vanus</p> <p>Kood 4: kliendipoolne usalduse puudumine</p> <p>Kood 5: ametnike teadmiste puudumine</p>	<p>Kood 1: usaldusväärse ja ametliku informatsiooni edastamine</p> <p>Kood 2: n kogemuste jagamine</p> <p>Kood 3: Kaasuste lahendamine</p>

	<p>kuna tuleb naiskolleege kaasata</p> <p>Kood 6: meessoost osapooltele suunatud tema au rikkuvad seaduslikud korraldused või toimingud-füüsilise sundi kasutamine</p> <p>Kood 7: keelebarjäär- klient muutub agressiivseks</p> <p>Kood 8: ametnike teadmiste (usu ja kultuuri kohta) puudumise enda kasuks ära kasutamine- kliendipoolne diskriminatsioonis või rassismis süüdistamine, koostööst keeldumine, agressioon</p> <p>Kood 9: usu- või kultuuriga manipuleerimine- koostööst keeldumine ning seaduslikele korraldustele mitte allumine, ametnikud peavad kasutama füüsilist jõud</p> <p>Kood 10: osapoolte poolne liiga külalislahke vastuvõtt- ametnik on kohustatud keelduma ning see takistab edaspidise koostööd kuna osapooled muutuvad kinniseks</p>		
--	--	--	--

	<p>Kood 11: kannatanu ei soovi kriminaalmenetluse alustamist- täkitakse kriminaalmenetluse läbiviimist</p> <p>Kood 12: Usalduse puudumine- kõrge LSV kordamise oht</p>		
--	--	--	--

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Tabel 1. Uuringu etapid (Autori koostatud)	lk.24
Tabel 2. Uurimisküsimused ja kategooriad (Autori koostatud)	lk.27
Tabel 3 Esimese kategooria koodid (Autori koostatud)	lk.28
Tabel 4 Teise kategooria koodid (Autoria koostatud)	lk.32
Tabel 5 Kolmanda kategooria koodid (Autori koostatud)	lk.34
Tabel 6 Neljanda kategooria koodid (Autori koostatud)	lk.35